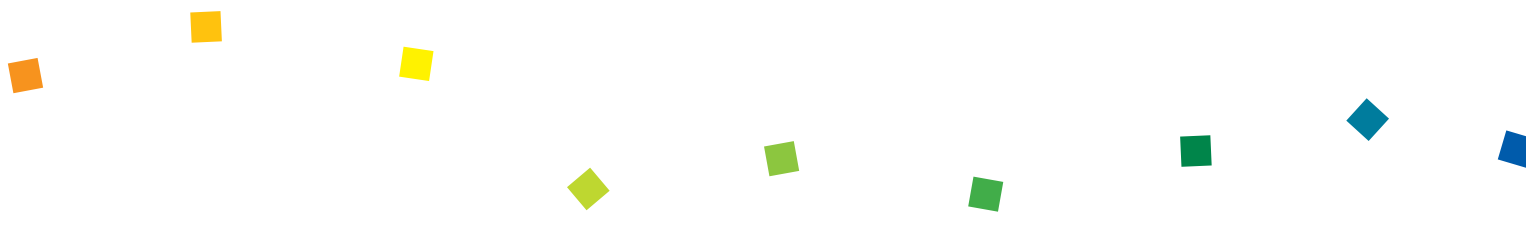

**Seksuelle overgreb og fysisk | psykisk
vold før, under og efter.**

INSPIRATIONSKATALOG TIL
UDARBEJDELSE AF ET SKRIFTLIGT
KOMMUNALT BEREDSKAB

Indholdsfortegnelse

■	Forord.....	3
■	Læsevejledning.....	4
■	CASE - del 1.....	6
■	Dilemmaer	12
■	Tjekliste	14
■	Før, under og efter	20
■	Fysisk og psykisk vold	21
	Revselsretten i Grønland	23
■	Jura	25
■	FN's børnekonvention.....	27
■	Begreber og definitioner	28
■	Inspiration til videre arbejde.....	36
■	Hvilke tegn og signaler skal du være opmærksom på?	39
■	Observation og beskrivelse af et barn	42
	Og hvordan bør du handle?	47
■	Det gode beredskab	50
■	Litteraturhenvi sning - samt andre gode inspiration til inputs mv.	52

Forord

Børn og unge har ret til et godt liv. De har krav på beskyttelse, udvikling og inddragelse. De har krav på at blive set og hørt og på at opleve sammenhæng i deres liv. Men i alt for mange tilfælde bliver børn ofre for voksnes handlinger. Det gælder også -og især, når vi taler om seksuelle overgreb og vold begået af voksne mod børn, eller når børn udviser seksuelt grænseoverskridende adfærd overfor andre børn. Den erkendelse ligger til grund for dette Inspirationskatalog, der er et led i landsstyret særlig indsats til bekæmpelse af seksuelle overgreb mod børn og omsorgssvigt af børn.

Der er ikke fuld klarhed over omfanget af vold og seksuelle overgreb mod børn. Mørketallene er store, og ikke mindst seksuelle overgreb er omgivet af tabu, hemmeligholdelse og trusler i en sådan grad, at det må formodes, at vi aldrig får et sandt billede af omfanget. Uanset tallene må vi sige, at ét tilfælde af overgreb mod et barn er ét for meget. Konsekvenserne for barnets videre liv og trivsel er store og alvorlige. Barnets mentale og emotionelle udvikling forstyrres, og barnets fysiske udvikling påvirkes. Det er afgørende med tidlig indsats for at begrænse skaden og for at sikre barnet mod yderligere overgreb og traumer samtidig med, at den bedst mulige behandling skal tilbydes såvel barnet som barnets nærmeste omsorgspersoner.

Forebyggelse på området er vigtigt. At temaet omkring børns ret til egen krop, retten til at sige fra overfor andres handlinger imod dem sættes på dagsorden meget tidligt i barnets liv er afgørende. Men nok så vigtigt er det, at barnet oplever gode, sunde relationer og omsorg, der befordrer den gode trivsel og udvikling.

Lovgivningen er tydelig. Kommunerne har et særligt ansvar i forhold til at sikre, at børn og unge får de bedst mulige vilkår for god trivsel og udvikling. Og der påhviler kommunerne et særligt ansvar i forhold til at håndtere opgaven, når et barn lider overlast eller på anden måde udsættes for svigt. Til hjælp i det arbejde foreligger nu dette Inspirationskatalog til udarbejdelse af et (skriftligt) beredskab i kommunen.

Et godt beredskab er levende. Det er ord på papir og det er ord på en skærm -men skal det gøre en forskel, så skal det leve og være en integreret del af arbejdet med børn og unge i det daglige møde i dag-og døgninstitutioner samt skoler og skolepasninger.

Beredskabet skal bruges, når personalet får mistanke eller viden om, at der sker seksuelle overgreb eller anden fysisk eller psykisk vold mod et barn. Beredskabet skal evalueres og justeres løbende, så det altid er aktuelt. Et godt beredskab består af gode ord og anvendelige anvisninger -der afspejler liv. Og det gode beredskab omhandler tiden før, under og efter. Det handler om forebyggelse, om handling, når skaden er sket og om indsatsen på længere sigt, når en politisag i øvrigt er afsluttet.

Inspirationskataloget har sit fokus på temaet seksuelle overgreb og vold mod børn og unge under 18 år. Vægtningen i materialet er lagt på seksuelle overgreb, da disse sager erfaringsmæssigt er de vanskeligste at arbejde med -ikke mindst fordi det er så stærkt tabuiseret et område. Erfaringen viser også, at netop det tema i særlig grad påvirker de fagpersoner, der er ansat til at sikre en god, faglig håndtering af sagerne.

Inspirationskataloget kan med fordel bruges som afsæt for tværfaglige drøftelser af indsatser på børn-og ungeområdet. Set i lyset af den forestående kommunalreform kan Inspirationskataloget også bruges som inspiration til de kommuner, der fremover skal finde fælles fodslag i det sociale arbejde eller som afsæt til at afholde kurser samt temadage for personalet til gavn for udsatte børn og unge.

November 2007

Læsevejledning

Inspirationskataloget er tænkt som netop det - et katalog med inspiration til arbejdet med det skriftlige beredskab i kommunen. Et beredskab, der gerne skal have fokus på både før, under og efter, at der sker overgreb mod et barn eller en ung. Forebyggelse, handling, kompetence, foranstaltning og hjælp på længere sigt.

Inspirationskataloget er udarbejdet således, at det i sin helhed, såvel som gennem de enkelte kapitler, kan indgå i den proces, I vælger, og som passer for jer i jeres kommune i udarbejdelsen af et beredskab.

Det er vores håb, at materialet giver inspiration til faglige diskussioner omkring temaet, ligesom det er tænkt som et fagligt opslagsværk med bl.a. en omfattende begrebsliste. Inspirationskataloget består af en række kapitler, som på hver sin måde bringer læseren omkring alle relevante dele af temaet.

Case med 4 scenarier.

Casen indledes med en fælles del og fire efterfølgende forskellige scenarier. Hvert scenarie har et sæt tilhørende spørgsmål, der kan bruges som afsæt for en faglig diskussion i personalegruppen og som debatoplæg eller inspiration til udarbejdelsen af en beredskabsplan. I margen findes henvisning til relevant jura, til anvendte begreber og til andre steder i Inspirationskataloget, hvor du finder svarene på de stillede spørgsmål.

Dilemmaer

Inspireret af det virkelige liv og inspireret af møder med fagfolk bringer vi en række dilemmaer på banen - velegnet til fx at sætte temaet seksuelle overgreb på dagsorden i en personalegruppe. Dilemmaerne følges af enkelte kommentarer og nogle spørgsmål med tilhørende svarmuligheder og henvisninger til jura og begreber.

Tjeklister

Her finder du en række huskelister for ledere og ansatte i socialforvaltning og i dagtilbud. Når mistanken opstår, eller når vi får viden om seksuelle overgreb, hvad er det så, vi skal huske, og hvad er det, vi ikke må glemme. Tjeklisterne følges af et antal diagrammer, der viser kommandoveje og involverede parter i et sagsforløb.

Før, under og efter

Forebyggelse, gode procedurer ved ansættelse, håndtering af det konkrete sagsforløb og mulighederne for behandling og foranstaltning, når overgrebet er sket. Det er nogle af de fokuspunkter, der fremhæves i det gode beredskab. Men det handler også om at sikre en konstant og vedvarende udvikling, så beredskabet altid holdes levende. Den stadige læring og udvikling beskrives med ord og illustrationer.

Fysisk og psykisk vold

Ved mistanke eller viden om fysisk eller psykisk vold gælder som udgangspunkt samme procedure og forpligtelse som ved seksuelle overgreb. Andre dele af juraen bringes i anvendelse, men barnets oplevelse af det skete kan være tilsvarende voldsom. Der gives samme muligheder for social indsats, og fokus skal også her være på barnet og hele familien. Kapitlet indeholder en kort afklaring af relevante begreber, og der bringes eksempler og dilemmaer til brug for fx faglig diskussion af problemstillingen.

Begreber og definitioner

Kapitlet er udarbejdet som en ordbog med de begreber og udtryk, der umiddelbart knytter sig til temaet seksuelle overgreb og vold. Kapitlet tænkes anvendt som opslagsværk med en beskrivende del og med henvisning til relevant og anvendt jura anført i margen ud for hvert begreb.

Jura

Forebyggelse og især håndtering af mistanke og viden om fysisk, psykisk og seksuelt overgreb mod børn og unge involverer et omfattende lovmateriale. Kapitlet bringer en oversigt over de mest anvendte lovttekster, forordninger, bekendtgørelser og vejledninger på området.

Det gode beredskab

Udarbejdelsen af det gode beredskab forudsætter en proces, hvor alle relevante fagpersoner involveres i diskussionen og i den fortsatte læring og evaluering af materialet. Der findes ingen hurtige genveje. Men det er muligt at synliggøre de væsentligste pointer i diagramform. Det handler dette kapitel om.

Tegn, symboler og forkortelser

Hvert kapitel har sin egen vignette og sin egen farve, som følger alle sider i kapitlet.

Den anvendte jura har sit eget kapitel - men overalt i teksten finder du henvisning til den anvendte jura. Forordningstekster og lovttekster har lange navne - vi har derfor valgt at anvende følgende forkortelser for de anvendte lovbekendtgørelser:

KRL	Kriminalloven
LBU	Landstingsforordning om hjælp til børn og unge
LPR	Landstingsforordning om patienters retsstilling
LTS	Landstingsforordning om tværfagligt samarbejde i sociale sager
MYL	Myndighedsloven
OFL	Offentlighedsloven
RPL	Rettens pleje i Grønland
SBL	Sagsbehandlingsloven

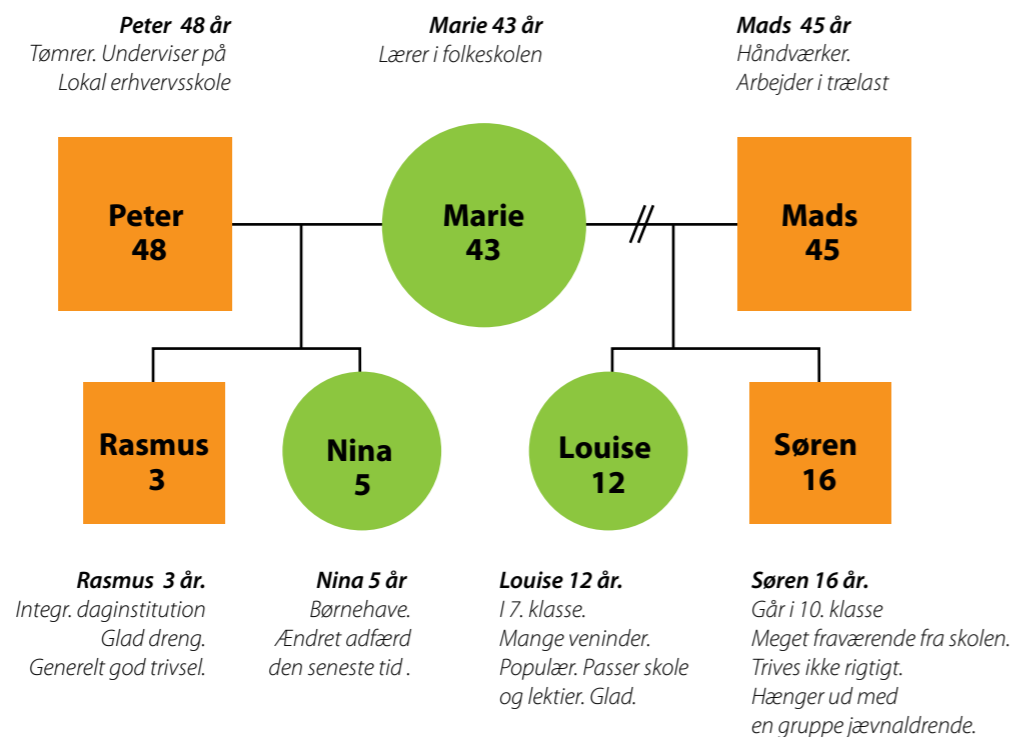
CASE - del 1

Arbejdet med det gode beredskab i kommunen bør tage afsæt i konkrete erfaringer. En mulighed er at udvælge en række konkrete sager fra kommunens sagsbehandling i de seneste 3-5 år. Alternativt kan I benytte nedenstående case som afsæt for den faglige drøftelse med fokus på, hvor sagshåndteringen gik godt og hvorfor -og med fokus på, hvor sagshåndteringen ikke lykkedes - og hvorfor ikke. De to spørgsmål viser vejen til de umiddelbart relevante fokuspunkter, der bør indgå i det skriftlige beredskab til håndtering af sager, hvor der er mistanke eller viden om, at der er sket seksuelle overgreb (eller fysisk / psykisk vold) mod et barn eller en ung under 18 år.

En case - fire scenarier

I det følgende bringer vi en case - med en fælles del og med fire forskellige scenarier, der bringer jer omkring de væsentligste temaer, der bør indgå i en beredskabsplan. Genogrammet er fælles for alle fire scenarier, og tekstens del 1 er fælles. Derefter følger fire forskellige udviklinger på casens første del. Til hvert scenarie gives et antal spørgsmål og kommentarer, som vil være væsentlige at overveje i udarbejdelsen af beredskabet.

Casen og de tilhørende scenarier og spørgsmål kan også danne afsæt for en faglig diskussion i personalegruppen.

Familien Jensen bor i Nuuk kommune

Marie er 43 år og mor til fire børn. De to ældste, Søren på 16 år og Louise på 12 år har samme far, Mads. Mads bor også i Nuuk og arbejder i trælasthandel. Børnene besøger ofte deres far. Besøgene er ikke altid aftalt. Faktisk er der ikke nogen fast ramme omkring besøgene, og Marie blander sig heller ikke i det. Hun mener, at børnene nu er så store, at det kan de nok selv styre. Louise besøger nogle gange sin far i trælasten og læser lektier der efter skoletid. I det seneste års tid har hun tilbragt stadig mere tid hos faren. Søren tilbringer ofte tid sammen med sin far i weekenderne. Ellers er han meget sammen med en gruppe jævnaldrende drenge. De hænger ud ved bymidten eller ved Qilanngaq, og de pjækker ofte fra skolen. Søren er en af de unge, som byens op-søgende medarbejder i SSSP regi har ekstra kontakt med.

Marie og Mads

Marie og Mads blev skilt efter 11 års ægteskab. 11 år på godt og ondt. En tid med op-og nedture. Flest nedture. I hvert fald de sidste år af ægteskabet inden det gik helt i stykker. Da Søren blev født var det den helt store lykke. Mads var stolt som en pave, og der var ingen grænser for alt det gode, han ville gøre for både mor og søn. Der gik næsten fire år inden de fik barn nummer to, Louise. I mellemtiden var Mads blev arbejdsløs og tilbragte mange timer om dagen hjemme uden aktivitet eller sammen med vennerne på byens værtshus. Det lykkedes at få lidt arbejde i korte perioder, men det var tiltagende svært at bevare optimismen. Marie passede sit job som lærer i folkeskolen, men til sidst blev det hele for meget for hende. Efter alt for mange voldsomme skænderier med Mads så hun ingen anden udvej. Hun flyttede med børnene til en anden lejlighed, og snart efter blev de skilt. Mads har senere fået nyt arbejde i trælasthandlen.

Marie og Peter.

I forbindelse med jobbet havde Marie allerede mødt Peter. Han var lidt ældre end Marie. Han var en god støtte for Marie i den svære tid, og så var han rigtig god til at lege med børnene, som dengang var hhv. 9 år og 5 år. Det varede ikke længe, inden Peter flyttede ind hos Marie og børnene, og året efter blev de gift. Parrets første fælles barn Nina blev født året efter. Senere kom Rasmus til, og set udefra ligner de nu en rigtig kernefamilie. Peter er trådt helt ind i far-rollen ift. de store børn, og han er god til at lege med de små og hjælper også til med det praktiske i hjemmet. Peter arbejder på lokal erhvervsskole og har til daglig ansvar for en gruppe af de unge, der ikke helt kan klare sig selv på arbejdsmarkedet. Han trives med jobbet - og Marie ser også ud til at trives både på jobbet og hjemme, selvom der er nok at se til med fire børn.

Rasmus og Nina.

Rasmus på 3 år og Nina på snart 5 år er til daglig i den samme integrerede daginstitution. Rasmus er en glad dreng, altid smilende og leger meget og let med de andre børn. Men i dag er han lidt stille og vil helst ikke slippe Nina af syne, da de kommer til institutionen. Nina plejer også at være glad og tilpas. Men i den seneste tid har det været anderledes. Hun er blevet mere urolig og nærgående i kontakten med de andre børn. Et par gange har hun slået et mindre barn - og de voksne har bemærket, at hun er begyndt at udfordre drengene og røre ved dem på en måde, der virker forkert. I dag er Nina bare ked af det og går stille rundt. Nogle gange i løbet af dagen søger hun kontakt til især en af de voksne på stuen, som om der er noget, hun vil fortælle. Pædagogen spørger Nina, om der er sket noget, som hun er ked af. Men Nina vil alligevel ikke sige noget. Det ene øjeblik trækker hun sig væk og ind i sig selv - næste øjeblik har hun skabt uro i hele gruppen. Pædagogen taler med sin leder om det, og de bliver enige om at tale med Marie i eftermiddag, når hun henter børnene. Marie bekræfter, at hun også har tænkt på, at Nina har forandret sig den seneste tid. Men hun ved ikke rigtigt hvorfor. Marie har tænkt, at der måske var sket noget i børnehaven. Men når hun spørger Nina, så siger hun nej. Det er fint nok henne i børnehaven, siger hun.

Pædagogen og lederen bliver enige med Marie om, at de giver Nina ekstra opmærksomhed de kommende dage - og at de vil tale sammen igen på fredag. Måske er det hele så faldet på plads igen.

Torsdag morgen kommer Marie med børnene og beder straks om at tale med lederen. Marie fortæller, at Nina er begyndt at klage over ømhed i skridtet. Da hun var i bad i går aftes så Marie, at Nina er meget rød og hævet. Nina vil ikke sige, hvad der er sket. Marie har spurgt, om hun er faldet på sin cykel, eller om der er sket noget andet på legepladsen. Men Nina svarer nej og undviger morens spørgsmål. Marie er bekymret. Hvad skal hun gøre? Hun har fået en tid hos lægen samme dag og vil hente Nina kl. 13. Marie har spurgt Peter, om han ved noget - men han slår det bare hen og siger, at det sikkert snart går over igen. Hun leger jo også med drengene og kravler rundt selvom hun ved, at hun ikke må, uden tilladelse. Det er nok derfor, hun ikke vil sige noget om, hvad der er sket, mener Peter.

Lægen snakker med Nina, og det går fint. Indtil han spørger til det med, at det gør ondt, og indtil han vil undersøge hende. Det kan han ikke få lov til. Hun vil ikke tage sit tøj af og vil slet ikke ligge på briksen, så lægen kan undersøge hende. Nina skriger og er helt ulykkelig. Til sidst lykkes det for lægen at få lov at kigge uden at røre - og det er tydeligt, at Nina er meget rød og hævet. Hun har også blødt lidt fra skeden. Lægen udtrykker sin bekymring og vurderer, at der skal en nærmere undersøgelse til.

CASE - del 2

Begreber:

- **Anmeldelse**
- **Afværgepligt**
- **Tavshedspligt**
- **Underretning**
- **Underretningspligt**

A1: Forældremyndighedsindehaver skal altid involveres, når det gælder beslutning om børnene. Samvær med Per kan nægtes, begrænses eller overvåges. Beslutning træffes ved Kredsretten jf. MYL § 23, eller hvis Nina fx bliver anbragt jf. LBU § 33.

A2: Socialforvaltningen skal yde støtte eller behandlingstilbud -hvor der er behov for det -til de børn og familier, der er berørt af en konkret hændelse

A3: Enhver borger kan i princippet anmelde en forbrydelse til politiet. Moren kan anmelde, børnene kan anmelde. Eller socialforvaltningen kan vælge at anmelde sagen til politiet. Anmeldelse kan ske skriftligt eller mundtligt. Sygehus, daginstitution, andre kan opfylde afværgepligten ved at underrette Socialforvaltningen.

A4: Det er op til den enkelte arbejdsgiver at bestemme hvilke forhold, der har indflydelse på et ansættelsesforhold. Det er således Peters arbejdsgiver, der skal beslutte, hvad der videre skal ske ift. ansættelsen. Øvrige involverede i sagen har tavshedspligt.

KRL § 28 ff.
SBL § 27

I det følgende skitseres fire forskellige scenarier -som udgangspunkt baseret i casen.

Scenarie A

Senere samme dag...

Nærmere undersøgelse viste tydeligt, at der var små rifter i skedeåbningen. Der blev også taget prøver for at sikre evt. dna-bevis. Lægen, der undersøgte Nina, delte bekymring med lægeklinikens læge. Det her var vist ikke kun resultatet af et fald på legepladsen. Der var flere tegn på, at her kunne være sket seksuelt overgreb på Nina.

Marie gik helt i sort, chokeret. Det var helt ufatteligt for hende. Og hvem skulle dog have gjort det? Hun spurgte Nina - som først ikke ville sige noget, men som lidt senere - med næsten utydelig stemme - sagde, at det var far, der havde slået hende -fordi hun...

Marie var i syv sind og kunne slet ikke finde ud af, hvad hun skulle tro på. Havde Peter slået Nina? Og hvorfor? Og han havde vel ikke slået hende i skridtet? Og lægen siger, at det her indikerer seksuelt overgreb. Men Peter? Og hvis det er ham -hvis det er sandt... hvad så med Louise? Har han også gjort noget ved hende? Men Nina plejer ikke at lyve.

Hospitalet har pligt til at underrette og indsende oplysninger til socialforvaltningen om sagen, men de råder også Marie til selv at kontakte socialforvaltningen. Marie fulgte de råd. Hospitalet hjalp hende med at ringe og aftale en tid næste dag. Marie var vred og forvirret. Hun havde mest lyst til at gå hjem og konfrontere Peter med mistanken, og hun var besluttet på at smide ham ud fra hjemmet, hvis det her var sandt. Men først måtte hun have lidt mere ro på sig selv. Nina og Rasmus blev afleveret hos deres mormor, hvor de kunne være et par dage.

Marie fik snakket med Louise - som først blev stille. Men senere fortalte hun sin mor, at Peter også havde pilleret ved hende. Det skete første gang for nogle år siden, og det er sket flere gange. For nogle måneder siden var Peter kommet ind til hende på værelset en aften og ville ligge i hendes seng. Louise fortalte, at Peter havde kysset hende og rørt ved hende i skridtet. Han havde også forsøgt at komme i seng med hende men til sidst var det lykkedes for Louise at skubbe ham væk.

Spørgsmål

A1. I dette scenarium er Peter den formodede krænker. Peter er far til Nina, men stedfar til Louise. Sagshåndteringen skal tage højde for begge roller og de problemstillinger, der særligt knytter sig dertil. Mads har del i forældremyndigheden ift. Louise. I hvilket omfang skal han orienteres / inddrages i sagen - og hvem skal handle ift. hertil?

A2. Hvad er Socialforvaltningens rolle i sagen - på kort sigt og på lang sigt?

A3. Ved anmeldelse til politi. Der er ikke pligt til at anmelde en forbrydelse, der er begået, men der er jf. KRL § 26 pligt til at afværge, at en forbrydelse vil blive begået. Hvem træffer beslutning om evt. anmeldelse til politiet?

A4. Peter har i sit job ansvar for unge menneskers oplæring. Har det nogen betydning - og hvilken - i denne sammenhæng. Er der særlige forhold, som her gør sig gældende? Det kunne fx være, at en eller flere af de unge er under 18 år. Bør sagen få indflydelse på Peters ansættelse - og hvem afgør det?

Scenarie B

Senere samme dag...

Undersøgelsen på hospitalet viste tydeligt, at der var små rifter i skedeåbningen. Der blev også taget prøver for at sikre evt. dna-bevis. Lægen, der undersøgte Nina, delte bekymring med lægeklinikens læge. Det her var vist ikke kun resultatet af et fald på legepladsen. Der var flere tegn på, at her kunne være sket seksuelt overgreb på Nina. Marie gik helt i sort, chokeret. Det var helt ufatteligt for hende. Og hvem skulle dog have gjort det? Hun spurgte Nina - som først ikke ville sige noget, men som lidt senere - med næsten utydelig stemme - sagde, at det var Jørgen, pædagogen henne i børnehaven, der havde slået hende -fordi hun...

Marie var i syv sind og kunne slet ikke finde ud af, hvad hun skulle tro på. Havde pædagogen slået Nina? Og hvorfor? Og han havde vel ikke slået hende i skridtet? Og lægen siger, at det her indikerer seksuelt overgreb. Men pædagogen? Og hvis det er ham -hvis det er sandt... Men Nina plejer ikke at lyve.

Hospitalet har pligt til at underrette og indsende oplysninger til forvaltningen om sagen, men de råder også Marie til selv at kontakte forvaltningen. Marie fulgte det råd. Hospitalet hjalp hende med at ringe og aftale en tid næste dag. Marie var vred og forvirret. Hun havde mest lyst til at gå direkte hen i børnehaven og sige noget til den pædagog!

Marie husker nu, at Louise jo har gået i samme børnehave -for 6-7 år siden. Men Jørgen, han var der også dengang. Har han også pilleret ved hende?

Spørgsmål

B1. Har Socialforvaltningen en rolle i sagen? Hvad er i givet fald Socialforvaltningens rolle -på kort sigt og på lang sigt?

B2. Pædagogen er kommunalt ansat og har børn i sin varetægt. Hvilke særlige forhold gælder, når der er tale om en offentlig ansat medarbejder? Gælder de samme regler og aftaler, hvis der er tale om en privat (ikke-offentlig) daginstitution?

B3. Ved anmeldelse til politi. Der er ikke pligt til at anmelde en forbrydelse, der er begået, men der er jf. § 26 i Kriminalloven pligt til at afværge, at en forbrydelse vil blive begået. Hvem træffer beslutning om evt. anmeldelse til politiet?

B4. Pædagogen er nu under mistanke for at have begået en kriminel handling.Skal der tilbydes særlig støtte og vejledning til pædagogen? Og hvem har kompetence til at handle i den situation?

B5. Håndtering af flere forældre og børn i institutionen. Skal de orienteres? Hvornår og hvorfor (ikke)? Hvem har kompetence til at træffe beslutning herom, og hvem forestår et evt. møde?

B6. Håndtering af det forhold, at pædagogen har været ansat i institutionen i mange år - og mange forældre og børn har været på institutionen i den periode. Skal de informeres? Hvem har kompetence til at træffe den beslutning, og hvem forestår et evt. møde?

B7. Louise har været i samme institution for 5-7 år siden. Pædagogen var også ansat i institutionen dengang. Skal Louise spørges, om der også er sket overgreb, da hun var i institutionen og / eller skal hun tilbydes samtale og evt. hjælp? Hvem taler med Louise, og hvem træffer afgørelse om evt. foranstaltning?

B8. Håndtering af pressen. Sådan en sag er nyhedsstof. Hvem må udtale sig til pressen -og hvad siger pædagog og leder, når en journalist ringer?

B9. Afhøring af personale. Hvem har pligt til at udtale sig -og under hvilke forhold? Og er der særlige ting, de skal være opmærksomme på i den forbindelse? Fx omkring tavshedspligt..

B1: Socialforvaltningen skal yde støtte eller behandlingstilbud -hvor der er behov for det -til de børn og familier, der er berørt af en konkret hændelse

B2: Reglerne om underretningspligt gælder for alle borgere, men personer, der er ansat i social-, skole- eller sundhedssektoren, er underlagt en skærpet underretningspligt.

B3: Se svar ved A3

B4: Fagforeningen kan yde støtte og vejledning til pædagogen. Vær opmærksom på, at daginstitution og socialforvaltning ikke kan drøfte sagen med pædagogen, før politiet giver lov til det. Den ansættende myndighed (her kommunen) beslutter, om pædagogen kan fortsætte på jobbet, eller om han skal fritstilles og evt. senere afskediges. Se også svar A4.

B5: Skal der ske orientering til forældrene, kan det ske ved leder fra institutionen og / eller leder fra forvaltningen.

B6: Se B5

B7: Hvis Louise skal spørges, så bør også de andre børn, der har været i institutionen spørges. Beslutning herom kan overlades til politiet og / eller institutionens leder.

B8: Det må anbefales, at kommunens personalechef eller en anden øverste leder varetager kontakt til pressen. Øvrige personalegrupper henviser til den presseansvarlige.

B9: Politiet foretager afhøringer, men kan ikke pålægge nogen at afgive forklaring. Enhver med kendskab til sagen bør dog medvirke til opklaring ved at afgive forklaring. Hvis en ansat nægter at udtale sig,kan politiet anmode om en retskendelse, som tager stilling til, om der er vidnepligt eller vidnefritagelsesgrund. Politiet er en forvaltningsmyndighed, dvs. der er pligt til at udlevere de oplysninger, politiet har brug for i efterforskningen.

RPL § kap. 5 særligt § 7, stk. 3
KRL § 26
SBL §§ 28 og 32
SBL § 28 og 32

Scenarie C

Senere samme dag...

Undersøgelsen på hospitalet viste tydeligt, at der var små rifter i skedeåbningen. Der blev også taget prøver for at sikre evt. dna-bevis. Lægen, der undersøgte Nina, delte bekymring med familien. Det her var vist ikke kun resultatet af et fald på legepladsen. Der var flere tegn på, at her kunne være sket seksuelt overgreb på Nina. Marie gik helt i sort, chokeret. Det var helt ufatteligt for hende. Og hvem skulle dog have gjort det? Hun spurgte Nina -som først ikke ville sige noget, men som lidt senere -med næsten utydelig stemme -sagde, at det var Jens er 14 år og storebror til Susan, som Nina går i børnehave med. Nina havde, som så ofte før, været på besøg hjemme hos Susan, da det skete.

Marie var i syv sind og kunne slet ikke finde ud af, hvad hun skulle tro på. Nina plejer ikke at lyve. Men Jens? Det er også ham, der er kæreste med Louise!

Hospitalet har pligt til at underrette og indsende oplysninger til forvaltningen om sagen, men de råder også Marie til selv at kontakte Socialforvaltningen. Marie fulgte det råd. Hospitalet hjalp hende med at ringe og aftale en tid næste dag. Marie var vred og forvirret. Hun havde mest lyst til at gå direkte hen til Jenses forældre.

Marie fik snakket med Louise -som blev rigtig godt gal. Hendes mor skulle ikke komme med den slags beskyldninger mod hendes kæreste. Hun var løbet ind på sit værelse og havde smækket med døren. Marie lod hende være en tid -men senere på dagen fik de snakket stille og roligt om det. Nu fortalte Louise, at Jens også havde forsøgt at komme i seng med hende. Men hun havde sagt nej! Hun ville kun kysse og holde om.

Spørgsmål

Børn, der krænker børn omhandler per definition det forhold, at et barn under 15 år overskrider et andet barn under 15 års grænser seksuelt. Det kan være tale om blufærdighedskrænkelse, anden seksuel omgængelse eller, som det antydes her, samleje.

C1. Sagen involverer to, ja faktisk tre familier. Maries familie nu sammen med Peter og Louises far, Mads, samt Jens og hans familie. Hvad er Socialforvaltningens rolle i sagen - på kort sigt og på lang sigt?

C2. Hvis Susan har haft andre veninder fra børnehaven med hjemme på besøg, er der risiko for, at sagen involverer flere børn og dermed flere familier. Hvilken betydning har det ift. kontakt til børnehaven, andre børn og deres forældre?

C3. Børn under 15 år kan ikke retsforfølges. Men kan der alligevel blive tale om evt. at involvere politiet i sagen? Med hvilket formål -og hvem træffer beslutning herom?

Begreber:

- Anmeldelse
- Børn, der krænker børn
- Sigtelse
- Tavshedspligt
- Tjeklister
- Underrettningspligt

C1: Socialforvaltningen skal yde støtte eller behandlingstilbud -hvor der er behov for det -til de børn og familier, der er berørt af en konkret hændelse.

C2 + C3: Børnene i denne sag er under 15 år og kan derfor ikke retsforfølges. Institutionen får ikke automatisk viden om det hændte -Marie, Susans mor eller andre, der får kendskab til det skete, kan fortælle om det til institutionen. Institutionens ledelse beslutter, hvordan situationen videre skal håndteres. Det anbefales, at beslutningen træffes i samråd med Socialforvaltningen og evt. også i samråd med politiet.

SE TJEKLISTER side 14

Scenarie D

Senere samme dag...

Undersøgelsen på hospitalet viste ikke andet end rødmen og hævelse. Det kunne være tegn på seksuelt overgreb, men det kunne også "bare" være kommet efter et fald fra gyngen eller måske på vippen på legepladsen. Marie var nu ikke helt tryk ved den besked. Tankerne kørte rundt i hovedet på hende. Hun spurgte igen Nina, om hun var sikker på, at det kun var et fald. Var der ikke sket noget andet? Nina ville først ikke sige noget, men så fortalte hun alligevel - med næsten utydelig stemme - at der havde været en mand henne på legepladsen... Nina havde været sammen med to andre piger, da de havde fået øje på manden, der kiggede på dem, mens han rørte ved sig selv på tissemanden. Det var derfor, Nina var faldet -fordi hun ville skynde sig væk fra gyngen og væk fra manden.

Marie var vred og forvirret. Hun havde mest lyst til at gå direkte til politiet. Men først måtte hun have Nina beroliget, og de skulle også hjem og snakke med Peter om det hele. Og hvad med de andre piger og deres forældre. Måske skulle hun kontakte dem?

Spørgsmål

D1. Får socialforvaltningen kendskab til sagen? Og i givet fald, hvad er da Socialforvaltningens rolle i sagen - på kort sigt og på lang sigt?

D2. Hvem snakker med Nina om det, der er sket? Og har hun adgang til fx psykologsamtaler?

D3. Seksuelle overgreb mod børn er strafbart og bør anmeldelse til politiet. Hvem foretager anmeldelsen?

D1: Marie eller børnehaven kan orientere Socialforvaltningen om sagen. Hospitalet kan vælge at underrette de sociale myndigheder, men de har ikke pligt til det, da undersøgelsen i sig selv ikke gav anledning til begrundet mistanke om seksuelt overgreb.

D2: Socialforvaltningen kan tilbyde psykologhjælp.

D3: Enhver borger kan i princippet anmelde en forbrydelse til politiet. Moren kan anmelde, børnene kan anmelde. Eller socialforvaltningen kan vælge at anmelde sagen til politiet. Anmeldelse kan ske skriftligt eller mundtligt. Sygehus, daginstitution, andre kan opfylde afværgepligten ved at underrette Socialforvaltningen.

LBU § 9, stk. 2

Her bringes et bud på en mulig slutning på Scenarie A. Overvej selv mulige slutninger på de øvrige scenarier.

Case -del 3

Historien kan have mange slutninger -i scenarie A, hvor krænkelsen er sket i hjemmet, kunne man forestille sig, at slutningen ser således ud:

Efter mødet med sagsbehandleren besluttede Marie at konfrontere Peter med mistanken. Han var blevet vred og havde forladt hjemmet i raseri over beskyldningen. Da Søren hørte, hvad der var sket, blev han meget vred og nærmest råbte, at han heller aldrig havde kunnet lide Peter. Louise græd og var vred og ked af det på samme tid. Marie anmeldte sagen til politiet. Børnene blev afhørt og efterforskningen førte til, at der blev rejst sigtelse mod Peter. De venter nu på domsafsigelsen...

En sådan afslutning rejser en række nye spørgsmål, som familien, Socialforvaltningen og de berørte dagtilbud (børnehave og skoler) må forholde sig til. I første omgang vil der være behov for krisehjælp til familien. Senere, når politiet har afsluttet deres efterforskning i sagen, vil det være relevant at iværksætte den nødvendige (psykolog-)hjælp til børnene og til andre berørte parter. I børnehave og skole kan der være behov for særlig vejledning og evt. supervision ift. håndtering af børnene i det daglige, især mens politisagen står på. Også andre særlige forhold kan gøre sig gældende i den konkrete sag.

Der gives ikke entydige løsninger eller svar på alle spørgsmål. På de følgende sider forsøger vi at skitsere en række sagsgange og giver et bud på relevante tjeklister til håndtering af sager med (mistanke om) seksuelle overgreb mod børn og unge.

Dilemmaer

Begreber:

- **Aktindsigt**
- **Anmeldelse**
- **Afhøring af børn og unge**
- **Straffeattest**
- **Tavshedspligt**
- **Underretning**

LBU §§ 2 og 4

LBU §§ 6 og 7

LBU § 9

Det må anses for tilfældigt, om sagen kommer til Socialforvaltningens kendskab. Indhentelse af straffeattest kræver samtykke fra manden. Også videregivelse af oplysning til den nye kæreste kræver samtykke fra manden. Værdispringsreglen, SBL § 28, stk. 2 nr. 3, gælder videregivelse af oplysning til anden forvaltningsmyndighed - ikke videregivelse til enkeltpersoner. Manden må opfordres til selv at fortælle sin kæreste om dommen.

MYL kap. 2

SBL § 28

LBU §§ 6, stk. 3 og 33

Disse dilemmaer kan med fordel indgå i diskussionen af de problemstillinger, der ofte viser sig i sager, der involverer (mistanke) om seksuelle overgreb mod børn og unge. Problemstillinger, som i videst muligt omfang bør afklares i forbindelse med udarbejdelse af den skriftlige beredskabsplan.

Dilemmaerne kan desuden bruges som afsæt for faglig drøftelse i personalegruppen. De enkelte dilemmaer følges af et par spørgsmål til drøftelse. I margen er angivet relevante kommentarer, som samtidig giver svar på spørgsmål.

Dilemma 1

En pige på 7 år har været udsat for seksuelt overgreb. Sagen er anmeldt til politiet. Hele familien er tydeligt i krise, og de har akut behov for hjælp. Men de skal afvente politiafhøring, og undersøgelse, før der kan iværksættes de nødvendige foranstaltninger. Desuden er der ventetid på behandling.

Spørgsmål: Hvilken hjælp findes til barn og familie på kort sigt (en uge, en måned) og på lang sigt (efter at politiets afhøring af barnet / efterforskning er afsluttet og efter flere år)? Hvem træffer beslutning om adgang til og type af hjælpeforanstaltning – på kort sigt og på lang sigt?

Kommentar: Krisehjælp kan iværksættes straks, også mens politiets efterforskning pågår. Det bør dog nævnes for politiet, hvilken hjælp, der gives. Egentlig behandling og bearbejdning af det seksuelle overgreb skal vente, til afhøring af barnet er afsluttet, for at undgå/minimere risikoen for at forstyrre politiets bevismateriale.

Dilemma 2

En mand har tidligere begået seksuelle overgreb mod børn. Ved retssagen blev han dømt og har nu afsonet sin straf. Manden er for nylig flyttet ind hos sin nye kæreste, Hanne og hendes to mindreårige børn, en pige og en dreng. Hanne har også en større pige, som bor hos sin far og kommer på samvær hos Hanne hver anden weekend. En nabo til familien kender til den nye kærestes fortid og har spredt rygten i lokalområdet. Rygtet når til drengens skole...

Spørgsmål: Hvordan skal skolen forholde sig til rygtet? Hvem må og hvem skal handle i sagen, og hvad skal de gøre?

Sagen kommer til Socialforvaltningens kendskab. Hvilke handlemuligheder har de? Hvad kan de gøre – og hvad skal de gøre? Får det nogen betydning for børnene i hjemmet? Og får det betydning for pigen, som ikke bor der fast, men kommer på besøg i weekender? Må børnenes far få del i denne viden om morens nye kæreste? Og hvem må give ham den viden?

Kommentar: Reglerne om tavshedspligt, underretningspligt og samtykke bringes i spil her. Desuden er det relevant at drøfte spørgsmål, der knytter sig til forældremyndighed og samvær.

Dilemma 3

Børn har ofte en god og livlig fantasi. De fortæller ofte i brudstykker om det, de har oplevet, set eller hørt. Børn tester de voksne. Børn, der har været udsat for seksuelt overgreb, fortæller også nogle gange i brudstykker.

Spørgsmål: Kan man tro på det, børn fortæller? Og hvor stor betydning har det, om barnet fortæller hele sandheden straks eller i brudstykker. Eller måske ændrer dele af historien undervejs?

Kommentar: Sandheden og de faktuelle data har afgørende betydning for politiets efterforskning og for en evt. retssag. Sandhedsværdien og dermed bevisets stilling som sådan er derimod ikke afgørende for at iværksætte en social foranstaltning. Barnets udsagn må tages for pålydende. Børn opdigter sjældent seksuelle overgreb, de vil snarere benægte, at noget er sket. Iværksættelse af en social foranstaltning, herunder støttende og behandlende indsats overfor barnet og familien, er således uafhængig af resultatet af efterforskning og evt. domfældelse.

Dilemma 4

Der opstår begrundet mistanke om, at der er sket seksuelt overgreb mod to børn i en familie. De sociale myndigheder anmelder sagen til politiet, men pga. bevisets stilling findes der ikke grundlag for at rejse sigtelse. Den formodede krænker bliver boende i familien.

Spørgsmål: Bliver børnene boende i hjemmet? Hvilke handlemuligheder er til rådighed? Hvem har kompetence til at handle?

Dilemma 5

En mor henvender sig til socialforvaltningen. Hun har brug for hjælp til at tage vare på sit barn, til forældreopgaven generelt. Hun fortæller samtidig, at hun selv som barn var udsat for seksuelle overgreb. Moren beder om hjælp til sig selv, så hun kan være en bedre mor for sit barn.

Kommentar: Det er almindeligt kendt, at ubearbejdede traumer fra barndommen melder sig i hukommelsen i voksenalderen... og ofte når den voksne selv bliver forælder, eller når barnet når samme alder, som den voksne havde, da traumet eller overgrebet skete. De har ofte ikke oplevet tryghed og gode rammer i deres egen barndom og kan derfor have svært ved selv at udfylde forælderrollen hensigtsmæssigt. Ved at hjælpe den voksne kan man bidrage til at sikre barnet en god og tryk barndom og opvækst – i hjemmet.

Spørgsmål: Hvilken hjælp er til rådighed? Hvem har kompetence til at handle?

Dilemma 6

En pige på 8 år er blevet krænket seksuelt af sin storebror på 13 år. Børnene går på samme skole, drengen går i specialklasse. Flere af familiens nærmeste samt nogle af deres venner får kendskab til det, der er sket. Nogle af vennernes børn går i samme skole.

Spørgsmål: Har socialforvaltningen en rolle her? Hvis ja, hvilken rolle - på kort sigt og på lang sigt? Hvilken hjælp og støtte er til rådighed for familien? Er der særlige forholdsregler at tage ift. håndtering af sagen i øvrigt – på skolen, i familien og i det offentlige rum i øvrigt. Fx hensyn til de andre børn og deres forældre, håndtering af presse?

Kommentar: Det er vigtigt, at begge børn tilbydes hjælp og samtale om det, der er sket. De har begge brug for et frirum, hvor de kan tale åbent, og hvor de kan søge hjælp og støtte. Det vil også være vigtigt at drøfte skolens håndtering af fx rygtedannelse, mobning mm. i tiden efter, at sagen bliver kendt blandt de andre børn.

Andre temaer

Rækken af dilemmaer er (næsten) uendelig. Hver konkret sag har sine egne særlige problemstillinger og gråzoner. Fælles for alle sager, der involverer overgreb mod børn og unge, er spørgsmålene om tavshedspligt, underretning, tværfagligt samarbejde og spørgsmål om, hvem der gør hvad og hvornår. Disse temaer vil være tilsvarende relevante at drøfte i personalegruppen.

- Tavshedspligt. Underretning og fortsat samarbejde.
- En god huskeregel siger, at 'tavshedspligt betyder ikke, at man skal være tavs – men at man skal have tilladelse til at tale.'
- Kompetence-afklaring. Hvem gør hvad, hvornår og hvorfor?
- Fx hvem anmelder til politi og hvornår / hvornår ikke? Hvem underskriver en anmeldelse? Hvem må udtale sig til pressen?

Her henvises især til kommunens interne organisations- og kompetenceplaner foruden gældende jura, nævnt under de øvrige dilemmaer og temaer.

Socialforvaltningen har kompetence til at handle. Men de kan ikke gøre meget, med mindre forældrene giver samtykke, eller hvis barnet viser tegn på behov for særlig støtte. Dog kan der indhentes oplysninger uden samtykke. Viser der sig ikke tegn på behov for særlig støtte, så skal den sociale sag stoppes.

LBU §§ 4 og § 9, stk. 2

Se svar ved Dilemma 4.

Disse kommentarer gælder tilsvarende ved dilemma 4.

Det må anbefales, at kommunens personalechef eller en anden øverste leder varetager kontakt til pressen. Øvrige personalegrupper henviser til den presseansvarlige.

LBU § 6, stk. 3 og 4

LBU §§ 10-13

LTS nr. 14 af 1. november 1982

Tjekliste

Fokus på barnet og familien!

Intro

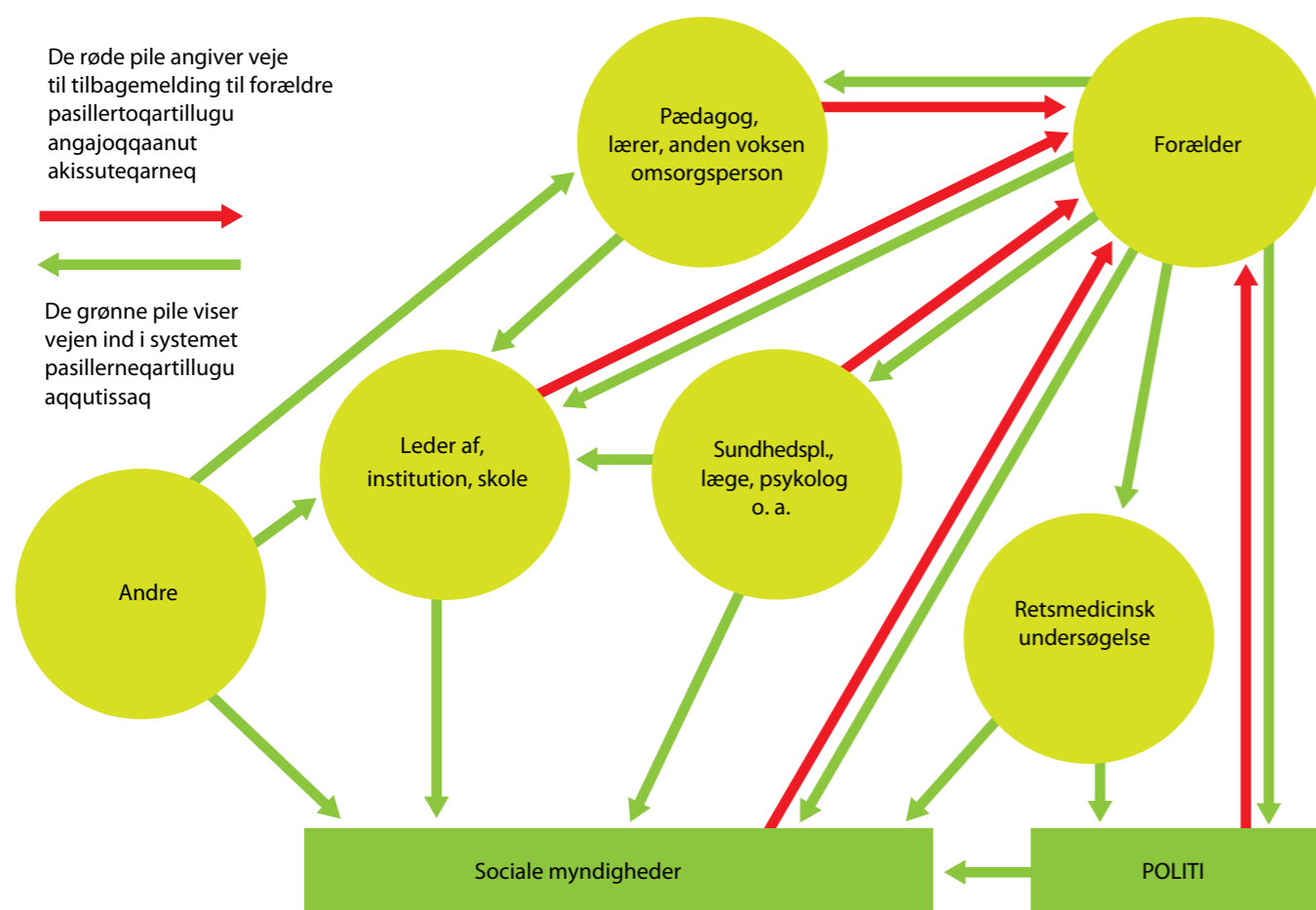
Enhver sag, der involverer mistanke eller viden om seksuelle overgreb mod et barn eller en ung under 18 år, kræver handling. Mange parter involveres, og loven udstikker rammerne for handling. Der er meget at huske på, mange detaljer -og mange tråde at holde sammen på. I det følgende bringes et antal tjeklister, som kan bruges som hjælp til at sikre, at du har husket det, du skal huske - og som hjælp til at angive de mulige veje, forpligtelser og muligheder du har i håndtering af mistanke eller konkret viden om seksuelle overgreb.

Husk: Uanset arbejdssted, sagens omfang, bekymringens tyngde, hvem der har gjort hvad mod hvem - så er det vigtigt at fastholde fokus på barnet. .

De røde pile angiver veje til tilbagemelding til forældre pasillertoqartillugu angajoqqaanut akissuteqarneq

De grønne pile viser vejen ind i systemet pasillerneqartillugu aqqutissaq

Hvem taler med hvem

Diagrammet viser de kendte og væsentligste veje fra mistanken opstår eller viden kommer til en tredjepersons kendskab. Pilene viser den anbefalede kommandovej. De grønne pile viser vejen ind i systemet, når mistanke / viden er rettet mod den ene eller begge forældre, som krænker. I disse tilfælde må fagpersonen ikke tage kontakt til forældrene, men skal overlade det til de sociale myndigheder og / eller politiet.

De røde pile angiver veje til tilbagemelding til forældrene i de situationer, hvor mistanke / viden retter sig mod en anden end barnets forældre.

Dagtilbud

Tjeklisten herunder gælder især for dig, der er ansat i fx vuggestue, børnehave, skole, klub eller andet lignende dag-eller fritidstilbud.

Er du pædagog, lærer, medhjælper eller på anden måde ansat uden lederansvar, så er din primære opgave at videregive viden til din leder. Du har, som enhver kommunalt ansat, skærpet underretningspligt. Pligten er personlig, og du kan opfylde din pligt ved at videregive din viden til din leder. Dog har du fortsat ansvar for også at følge op på, at underretningen gives videre til de sociale myndigheder, når det er påkrævet.

Ansæt - ikke leder

- ✓ Underretningspligt.
- ✓ Videregive viden til leder
- ✓ Hold fokus på barnet

Leder

- ✓ Underretningspligt
- ✓ Tag dig tid til at tænke og vurdere tyngden af den viden, du har fået!
- ✓ Mulighed for at drøfte bekymrings sag i en tværfaglig gruppe / team / koordineringsgruppe
- ✓ Håndtering af sagen internt i institutionen / skolen / klubben
- ✓ Tavshedspligt
- ✓ Andet...

Hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre

- ✓ Skriftlig underretning til de sociale myndigheder
- ✓ Husk, at du i dette tilfælde ikke må orientere forældrene om mistanken ikke udtømmende
- ✓ Andet...

Hvis mistanken retter sig mod en kommunal ansat (medarbejder eller leder)

- ✓ Kontakt kommunens personalechef om håndtering af sagen
- ✓ Skriftlig underretning til de sociale myndigheder
- ✓ Pressehåndtering. Hvem udtaler sig til pressen?
- ✓ Orientering til berørte / alle forældre og børn
- ✓ Andet...

Hvis mistanken retter sig mod en anden person end ansat eller forælder

- ✓ Skriftlig underretning til de sociale myndigheder
- ✓ Orientering til berørte forældre og børn
- ✓ Overvej, om der skal ske orientering til øvrige forældre og børn
- ✓ Pressehåndtering. Hvem udtaler sig til pressen?
- ✓ Andet...

Hvis mistanken retter sig mod et andet barn i institutionen

- ✓ Pædagogisk indsats ift. børnene
- ✓ Samtale med de involverede børn og deres forældre
- ✓ Underretning til socialforvaltningen, så der sikres hjælp til begge / alle involverede børn
- ✓ Orientering til tilsynsmyndighed
- ✓ Pressehåndtering. Hvem udtaler sig til pressen?
- ✓ Andet...

Hvis mistanken eller viden retter sig mod en eller begge forældre, så må du ikke drøfte sagen med forældrene.

Underretningspligten må ikke tilsidesættes, selvom der allerede er et samarbejde i gang omkring et barn.

Tjeklisterne er vejledende ikke udtømmende

Tværfagligt samarbejde

Enhver kommune skal have en vedtægt for tværfagligt samarbejde i kommunen.

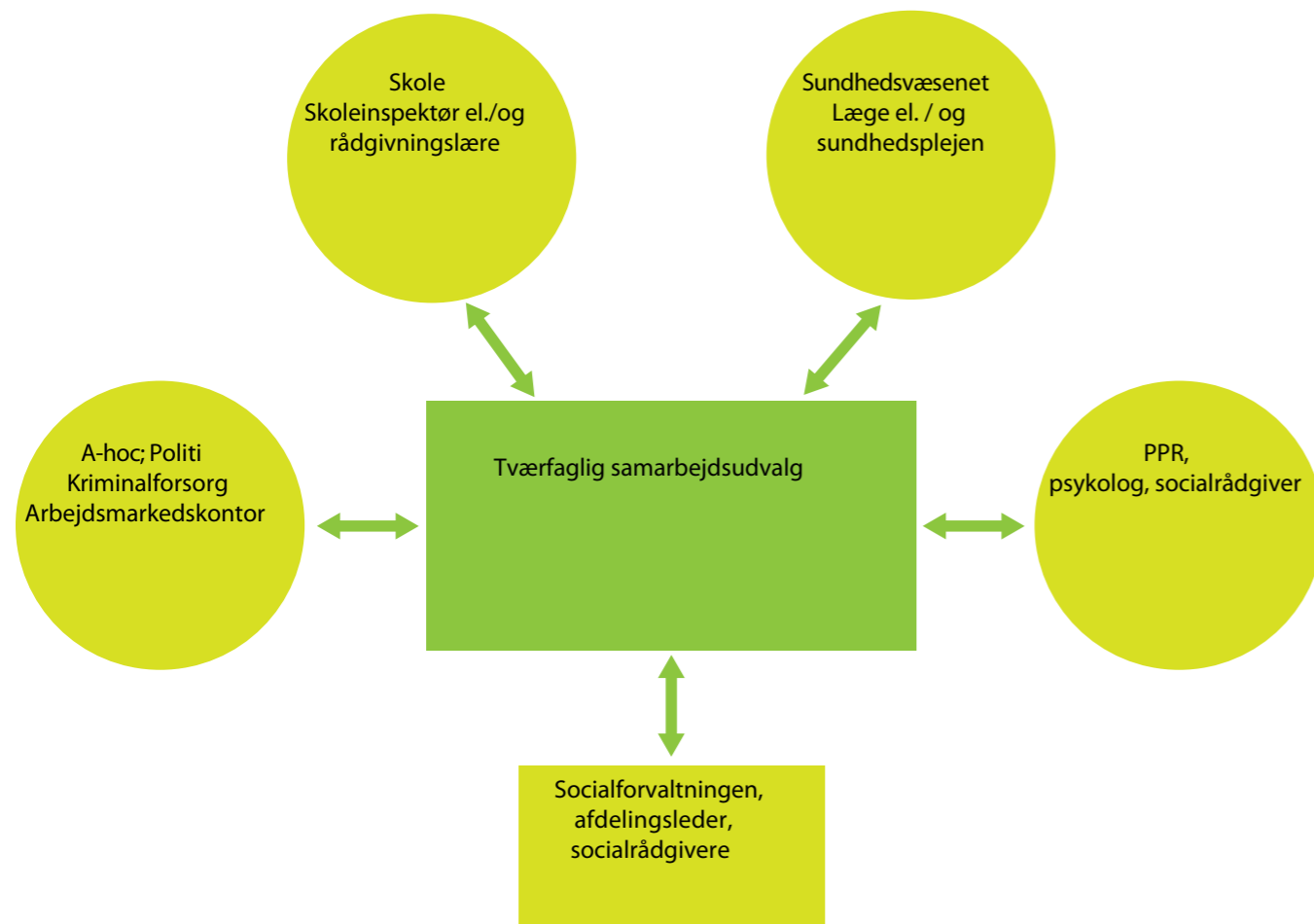
Det tværfaglige samarbejde har til opgave at sikre, at støtte og indsats til udsatte børn og unge ydes tidligt og sammenhængende, og at den nødvendige faglige viden og kompetence er til rådighed. Mistanke eller viden om seksuelle overgreb / vold mod et barn eller en ung kan således også drøftes i tværfagligt regi, inden der sendes underretning til de sociale myndigheder.

Det tværfaglige samarbejde kan for eksempel varetages i form af en tværfaglig gruppe i kommunen. Der er taget udgangspunkt i denne konstruktion i det udformede diagram. I forhold til diagrammet vil den tværfaglige gruppe således være placeret som et forum, hvor alle parter i princippet kan henvende sig før eller parallelt med indgivelse af underretning.

Det tværfaglige samarbejde skal som minimum omfatte regelmæssige møder mellem repræsentanter for det stedlige sundhedsvæsen, folkeskolen og socialvæsenet, men samarbejdet kan tillige omfatte politiet, kriminalforsorgen og arbejdsmarkedskontoret.

Tværfagligt samarbejde

LTS nr. 14 af 1/11-82 om tværfagligt samarbejde i sociale sager

Sundhedspersonale

Denne tjekliste gælder for dig, der er fx sundhedsplejerske, psykolog ved PPR eller har en tilsvarende funktion i tilknytning til, men ikke som direkte del af et dagtilbud eller en social myndighed. Listen gælder også for dig, der er læge ved kommunens skoler eller på anden måde ansat i sundhedssektoren.

Ansæt -ikke leder

- ✓ Underretningspligt
- ✓ Mulighed for at drøfte bekymrings sag i en tværfaglig gruppe
- ✓ Tavshedspligt
- ✓ Andet...

Leder

Hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre

- ✓ Skriftlig underretning til de sociale myndigheder
- ✓ Husk, at du i dette tilfælde ikke må orientere forældrene om mistanken
- ✓ Andet...

Hvis mistanken retter sig mod en kommunal ansat (medarbejder eller leder)

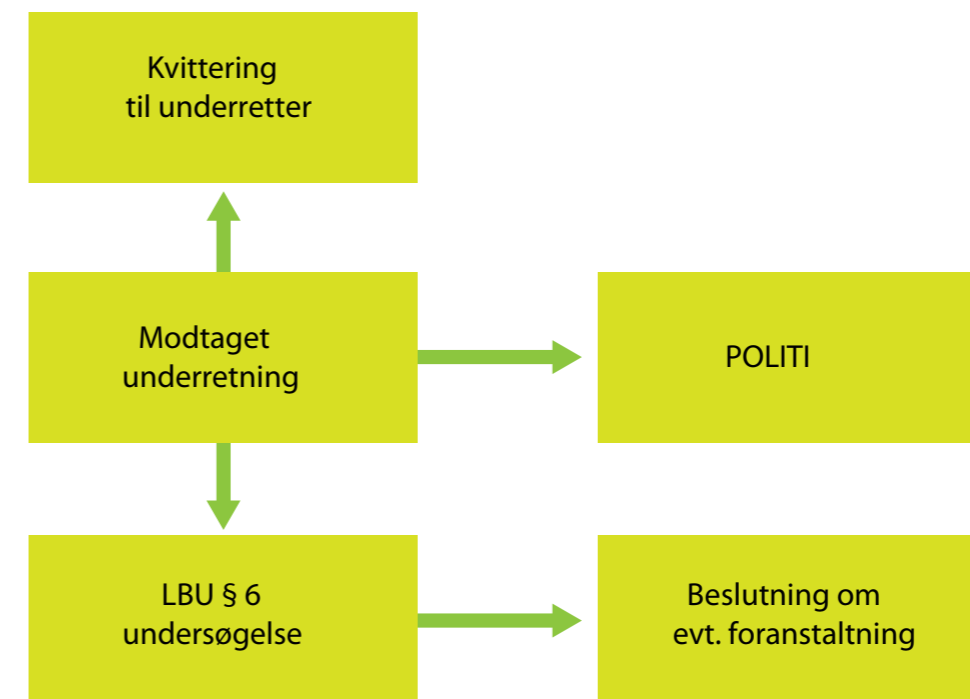
- ✓ Kontakt kommunens personalechef om håndtering af sagen
- ✓ Skriftlig underretning til de sociale myndigheder
- ✓ Pressehåndtering. Hvem udtaler sig til pressen?
- ✓ Andet...

Hvis mistanken retter sig mod en anden person end ansat eller forælder

- ✓ Skriftlig underretning
- ✓ Pressehåndtering. Hvem udtaler sig til pressen?
- ✓ Andet...

Underretning og handling

Diagram af sagen, når der indgår en skriftlig eller mundtlig underretning om overgreb mod et barn eller en ung.

For sundhedspersonale gælder særlige regler om fx tavshedspligt, jf. LPR kap. 5

Fokus på barnet og familien!

Social myndighed

Denne tjekliste henvender sig til dig, der er ansat eller leder i den sociale myndighed, dvs. Socialforvaltningens børn-og ungeafdeling, familieafdeling eller tilsvarende enhed.

- ✓ Kvittering for modtaget underretning
- ✓ Vurder barnets behov for beskyttelse. Skal der handles her og nu, eller er der tid til nærmere undersøgelse, før handling iværksættes
- ✓ Mulighed for at drøfte sagen med din leder / i team eller gruppe
- ✓ Tavshedspligt
- ✓ § 6 stk. 2 eller 3 og stk. 4 undersøgelse – i det omfang sagen tilsiger, at det er påkrævet
- ✓ Beslutning om anmeldelse til politi ligger hos lederen, som også underskriver en anmeldelse
- ✓ Hjælp til den / de berørte børn og familier – på kort sigt og på lang sigt
- ✓ Andet...

Hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre

- ✓ Husk, at du i dette tilfælde ikke må orientere forældrene om mistanken, før der er taget stilling til evt. politianmeldelse. Anmeldes sagen, er det politiet, der afgør, hvornår der må rettes henvendelse til forældrene
- ✓ Andet...

Hvis mistanken retter sig mod en kommunal ansat (medarbejder eller leder)

- ✓ Evt. anmeldelse til politi drøftes og besluttet i kommunens ledelse
- ✓ Evt. fritstilling af den ansatte besluttet i kommunens ledelse
- ✓ Pressehåndtering. Hvem udtaler sig til pressen?
- ✓ Orientering til berørte / alle forældre og børn
- ✓ Andet...

Hvis mistanken retter sig mod en anden person end ansat eller forælder

- ✓ Samtale med forældre og børn
- ✓ Evt. anmeldelse til politiet drøftes med forældrene, men kan besluttet alene i socialforvaltningens ledelse
- ✓ Pressehåndtering. Hvem udtaler sig til pressen?
- ✓ Andet...

Hvis mistanken retter sig mod et andet barn (under 15 år)

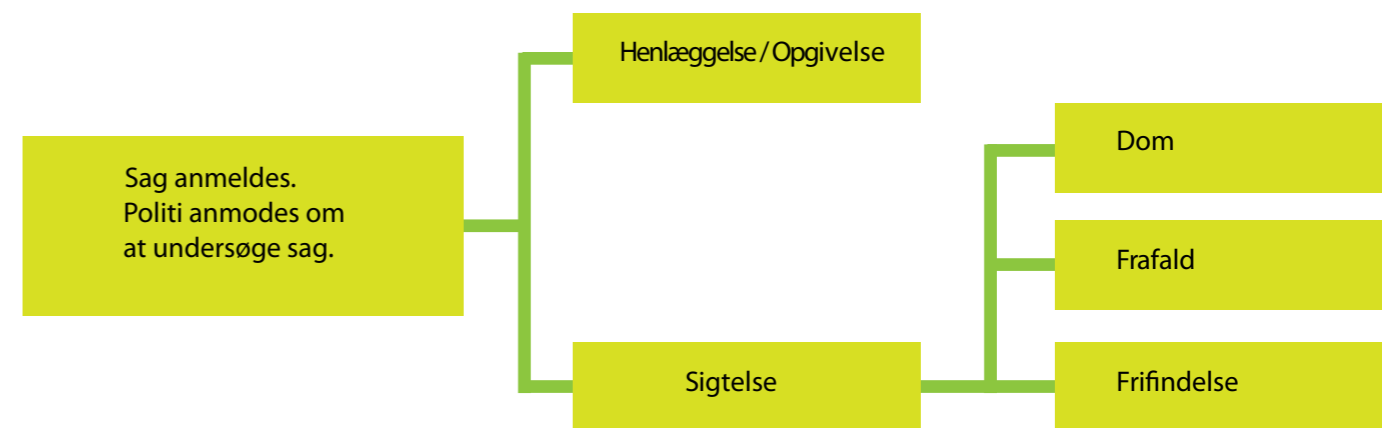
- ✓ Samtale med de involverede børn og forældre
- ✓ Mulighed for at anmode politiet om hjælp til at afdække sagens omfang
- ✓ Hjælp på kort og på lang sigt ift. alle involverede børn og forældre, både den krænkende part og ofret/ofrene

Vær opmærksom på regler om tavshedspligt

Anmeldelse til politi

Her vises de første og umiddelbare handlinger i politiets håndtering af sagen, når de modtager en anmeldelse om overgreb mod et barn eller en ung. Diagrammet viser ikke alle de mulige veje i det strafferetslige system.

Underretning

Denne tjekliste handler om den skriftlige underretning – og hvilke oplysninger, der som minimum bør fremgå af en underretning. Underretningen indeholder faktuelle oplysninger om barnet. Tolkninger og holdninger indgår ikke i en underretning.

- ✓ Barnets navn og cpr.nr.
- ✓ Øvrige relevante, faktuelle oplysninger om barnets forhold
- ✓ Baggrund for underretningen
- ✓ Barnets udvikling generelt: fagligt, socialt, personligt
- ✓ Samarbejde med forældre
- ✓ Barnets egne udsagn, hvis barnet har fortalt om overgreb
- ✓ Barnets trivsel, mistrivsel, bekymringsadfærd
- ✓ Andet...

Før, under og efter

Begreber:
• Tjeklister
• Dilemmaer
• Case
• Jura

Det gode beredskab handler om tiden før, under og efter, at man som fagperson får mistanke eller viden om seksuelt overgreb eller vold mod et barn eller en ung.

Tiden før handler i høj grad om forebyggelse

- i mødet med børn og unge, integreret i samtale, samvær og undervisning
- gennem gode procedurer, ved ansættelse af personale i dag- og døgntilbud
- via det gode beredskab, som altid er klar til brug, opdateret og levende
- gennem bevidst integrering af temaet overgreb i faglige fora
- gennem særlig støtte og hjælp til forælderrollen, hvor der er behov for det

Når der opstår mistanke eller viden om seksuelt overgreb, skal beredskabet

- give klare anvisninger på handling, kompetence og kommandoveje
- give sikkerhed for, at alt huskes og intet glemmes i den ofte komplekse sagshåndtering
- sikre, at socialsagen ikke forsvinder i skyggen af en evt. politisag
- sikre, at fokus holdes på barnet
- sikre, at der sættes ind med den nødvendige hjælp på kort sigt

Tiden efter handler i høj grad om indsatsen på lang sigt

- Hvilke foranstaltninger kan bringes i anvendelse ift. barnet og ift. hele familien?
- Når barnet eller den unge søger om hjælp fem eller ti år efter overgrebet, hvilken hjælp er så til rådighed?
- Evaluering af et hvert forløb med henblik på at justere beredskabet, og for at sikre, at vigtig viden og læring bringes med ind i næste generation af sagsforløb og medarbejdergruppe.

Børn og unge har krav på de bedst mulige vilkår for deres opvækst. De har krav på beskyttelse, udvikling og inddragelse, og de har krav på at blive set og hørt og på at opleve sammenhæng i deres tilværelse. Børn og unge har brug for voksne, der fortæller dem om livet og loven, om rettigheder og pligter. Voksne, der kender deres egne grænser, og som hjælper børn og unge med at sætte grænser. Børnene skal lære om retten til deres egen krop, de skal lære om gode og dårlige hemmeligheder, og de skal lære at sige nej, når andre børn eller voksne overskrider deres grænser - fysisk, psykisk eller seksuelt. Denne læring er ikke alene forældrenes ansvar. I dag- og døgntilbud er det yderst relevant at sætte temaet seksuelle overgreb og vold på dagsorden - på samme måde som fx trafikikkerhed og gode madvaner er på dagsorden.

Fysisk og psykisk vold

Begreber:
• Konkret viden
• Mistanke
• Underretning

Vold kan umiddelbart opdeles i tre typer – psykisk, fysisk og seksuel vold.

Vold defineres her som den ødelæggende adfærd, et barn udsættes for fra forældre eller andre omsorgsgivere, og som forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare. Vold er udtryk for, at barnet ikke frivilligt indgår i den handling, der begås mod barnet.

Psykisk vold kan beskrives som følelsesmæssig afvisning, trusler om at blive forladt, trusler om straf, indespærring eller andet tilsvarende. Der kan være tale om egentlig vanrøgt eller om generelt nedværdigende behandling.

Fysisk vold kan beskrives som korporlig afstraffelse, slag eller anden form for straf, hvor barnet rammes direkte på kroppen.

Seksuelt vold er alle former for seksuelle overgreb, hvor barnets tillid udnyttes til at tilfredsstille den voksnes seksuelle behov. Den seksuelle vold involverer meget ofte også både psykisk og fysisk vold foruden det seksuelle overgreb.

Vold kan ikke altid ses

Det er vigtigt at huske på, at ikke al vold kan ses på et barn. Fysisk vold efterlader oftest synlige mærker, blå mærker på kroppen, på arme eller ben eller måske i ansigtet. Men ofte er mærkerne skjult under tøjet.

Psykisk vold efterlader ikke synlige mærker uden på kroppen, men der sker skade på barnets psykiske / mentale udvikling – og skaden kan være lige så omfattende som ved fysisk vold.

Cases

I det følgende bringer vi to eksempler på situationer, hvor der meget vel kan vise sig at være grundlag for begrundet mistanke om, at et barn udsættes for fysisk og / eller psykisk vold. De to eksempler følges hver af et par spørgsmål, som kan bruges som afsæt for en faglig drøftelse i personalegruppen.

Fysisk vold

Per på 5 år løber på gangen i børnehaven. Ved et uheld støder Per sammen med en anden dreng og giver sig til at græde voldsomt. En af pædagogerne kommer til og trøster Per. Men Per er helt ulykkelig - og pædagogen undrer sig over, at det lille sammenstød kan gøre så ondt. Sammen kigger de på Pers overarm under blusen. Der er tydelige blå mærker på armen. Flere blå mærker, end der kan være opstået under sammenstødet. Per fortæller, at hans far blev meget vred og tog ham hårdt i armen i går ved aftensbordet, fordi Per kom til at spilde mælken..

Spørgsmål

- Hvilke billeder og tanker melder sig hos dig, når du hører om den situation?
- Pædagogen trøster Per – men bemærker samtidig, at han også har andre blå mærker på kroppen. Pædagogen mærker en tiltagende bekymring for, om Per bliver slået derhjemme. Hvad skal han gøre?

Psykisk vold

Tina er 8 år. Hun er en stille pige, meget alene og har aldrig kammerater med hjemme. Tina leger ikke med de andre børn i kvarteret, hvor hun bor. Hun har svært ved at koncentrere sig i skolen. Hun tænker hele tiden på, hvordan hendes mor har det. Tina mærker tit en angst indeni, og den blokerer for alt andet. Tinas mor er alkoholiker, og Tina er den, der passer lillesøster, handler ind og gør rent hjemme. Indimellem truer Tinas mor med at tage sit eget liv, eller hun bliver opfarende, hidsig og beskylder Tina for at stjæle hendes penge. Tina ved aldrig, hvordan hendes mor har det, når hun kommer hjem fra skole.

Ved mistanke eller viden om vold begået mod et barn eller en ung gælder samme procedure, ret og pligt som ved mistanke eller viden om seksuelle overgreb

Begreber:

- Underretningspligt
- Vold

Spørgsmål

- a.** Hvilke tanker og billeder melder sig hos dig, når du læser om den situation, Tina er i?
- b.** Hvor og hvordan kan Tina få hjælp? Hvilke muligheder findes i dit lokalområde? Og hvordan kan du hjælpe Tina og andre børn, som udsættes for psykisk vold? Tal evt. om forebyggende indsats og muligheden for at oplyse om vold i skolerne.

Dilemmaer

I det følgende skitseres to dilemmaer, du som fagperson må forholde dig til i mødet med vold – og især når du står tilbage med en mistanke om, at et barn udsættes for vold. De to dilemmaer følges af en række spørgsmål, I kan bruge som afsæt for egne overvejelser eller som indgang til en faglig drøftelse i personalegruppen.

Dilemma 1

Jørgen kommer for at hente sin søn Lars i børnehaven. Det er lige inden lukketid. Lars er optaget af en spændende leg, men Jørgen beordrer ham til at skynde sig at få sit tøj på. Da Lars ikke reagerer hurtigt nok, tager far ham håndfast ved hånden og får ham med ud i garderoben. Far hjælper ham meget resolut med at få overtøj og støvler på og siger, at Lars skal høre efter, når far siger, han skal hjem.

Pædagogen Mette kommer ud i garderoben. Men hun når ikke at sige noget til Jørgen eller Lars. Det hele går så hurtigt, og der er flere børn, der bliver hentet samtidig. Mette når dog lige at vinke farvel i døren. Hun kigger efter Lars og hans far, da de går hen over legepladsen. Da de når til lågen ser Mette, at Jørgen giver Lars et fladt slag hen over hovedet. Lars dukker sig og trækker sig væk fra far, der holder ham fast.

Spørgsmål:

- a.** Lars og hans far Jørgen har forladt garderoben i huset, men de er stadig på børnehavens grund, da Jørgen slår til Lars. Mette ser, at Jørgen slår. Hvad skal og hvad kan Mette gøre?
- b.** Gør det nogen forskel, om episoden havde fundet sted inde i garderoben eller udenfor lågen, altså helt uden for børnehavens grund?

Dilemma 2

Birgitte er sundhedsplejerske. I dag har hun været på sit sidste besøg hos Ulla, der har født Emma for 9 måneder siden. Emma er familiens første barn, så der har været mange ting for Ulla at lære. Birgitte har ikke bemærket noget usædvanligt ved de tidligere besøg hos Emma. Kun, at hun var en lille pige, lidt stille, men umiddelbart at se til i god trivsel. Men i dag bemærker Birgitte, at det ikke er så let at få øjenkontakt med Emma.

Emma har ikke taget på i vægt siden sidste besøg. Og ved den afsluttende test viser det sig, at Emma ikke reagerer aldersvarende. Birgitte bliver en smule bekymret, men tøver med at sige noget til Emmas mor, Ulla. Ulla fortæller, hvor god Emmas far er til at få hende til at sove. Det har været dejligt, især i den sidste tid, hvor hun er begyndt at tage nogle ordentlige skrigeture om aftenen, selvom hun har fået mad og er blevet skiftet. Emmas far bliver irriteret på Emma, når hun skrider på den måde. Så han er begyndt at tage Emma temmelig håndfast – og lægger hende i hendes seng og lukker døren til barneværelset. Han synes Ulla er for pylret og beder hende om at gå en tur, mens han får Emma til at sove. Birgitte har aldrig set Emmas far.

Spørgsmål

- a.** Der er ingen synlige tegn på, at Emma har lidt overlast. Hvilke andre tegn og signaler bør give anledning til mistanke om vold mod et barn?
- b.** Hvad skal og hvad kan Birgitte gøre i situationen?

Revselsesretten i Grønland

Kort redegørelse om revselsesretten, om forældres ret til fysisk at straffe deres børn fortsat består i Grønland

Det er helt utvivlsomt, at der i dansk og grønlandsk ret oprindeligt har bestået en ret for forældre og i øvrigt også omsorgspersoner, eksempelvis lærere, til at straffe børn fysisk. En sådan ret har været gældende i århundreder og kendes i øvrigt i de fleste kulturer. Revselsesretten har således været gældende i hele Vesteuropa. Det er typisk ikke formuleret ved retsforskrifter, at børn lovmæssigt kan udsættes for revselse, men der er dog eksempler rundt omkring i lovgivningen, herunder ældre lovgivning, hvoraf det klart fremgår, at der er en revselsesret, men at der er fast nærmere grænse for, hvorledes denne kan udøves. Det hedder således i jyske lov, fra 1241, om revselsesretten, at den må udøves "med mindre han tilføjer dem sår med od eller æg (våben), eller sønderslår deres lemmer".

Revselsesretten vedrørte ikke alene en ret til at slå sine børn, men manden havde i princippet lov til at slå sin hustru og til at slå sit tyende.

I 1920 blev mandens ret til at slå sin hustru afskaffet, i 1921 retten til at man måtte slå sine tjenestefolk og i 1937 fik mestrene forbud mod at slå deres lærlinge. Med hensyn til børn, blev lærernes ret til at slå eleverne afskaffet i 1967, og i 1985 blev forældremyndighedslovens § 2, stk. 2 ændret fra "forældremyndigheden medfører pligt til at sørge for barnets person og beføjelser og til at træffe bestemmelse om dets personlige forhold" til "forældremyndigheden medfører pligt til at beskytte barnet mod fysisk og psykisk vold og anden krænkende behandling".

Ved anordning om ikrafttrædelse på Grønland af myndighedsloven af 14. maj 1993, blev myndighedsloven sat i kraft på Grønland, og i denne forbindelse blev optaget en bestemmelse i § 6, stk. 2 med et fuldstændig tilsvarende indhold som ovennævnte.

Der blev, under henvisning til indholdet af forældremyndigheden og pligten til at beskytte barnet mod fysisk og psykisk vold, fra flere sider gjort gældende, at hermed var revselsesretten da endelig afskaffet. Det viste sig imidlertid ikke at være tilfældet. Domstolene fandt ikke, at der med denne formulering var taget klart afstand fra revselsesretten, eller med andre ord, børn skulle beskyttes mod fysisk og psykisk vold, men det forhindrede på den anden side ikke, at forældre fortsat kunne straffe deres børn fysisk, selvfølgelig under iagttagelse af et princip om, at barnet ikke måtte lide varig eller voldsom skade i forbindelse med straffen. I 1995 fremsatte Børnerådet i Danmark et forslag til en omformulering af forældremyndighedslovens § 2, stk. 2, med et indhold som klart angav, at barnet ikke måtte udsættes for legemlig afstraffelse. Forslaget faldt ved 3. behandlingen i folketinget.

I 1997 blev der på ny fremsat forslag om ændring af loven, og dette skete således, at lovens § 2, stk. 2 blev ændret til "barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling". Loven blev gennemført ved lov nr. 387 og gældende fra 10. juni 1997.

Det skal bemærkes at FN's børnekonvention, som Danmark ratificerede i 1991 og som Grønland efterfølgende har tiltrådt, ikke indeholder noget specifikt revselsesforbud, men at artikel 19 dog forpligter konventionslandene til at træffe alle passende forholdsregler med henblik på at beskytte børn mod fysisk eller psykisk vold og andre former for overgreb, mens barnet er i forældres eller andres varetægt.

Lov nr. 416 af 10. juni 1997 om afskaffelse af revselsesretten er en ændring til lov nr. 387 af 14. juni 1005 om forældremyndighed og samvær. Denne gælder ikke for Grønland. Ud fra en ren juridisk betragtning, forekommer det derfor nærliggende at konkludere, at revselsesretten ikke er afskaffet. Konklusionen må herefter være, at således som juraen ser ud, vil der ikke være nogen mulighed for at straffe forældre i Grønland, eller på anden måde gribe ind over for dem, med sociale foranstaltninger, såfremt de i øvrigt udviser omsorg for deres børn, men som opdragelsesmetode finder at "børn har brug for grænser og nogle situationer sættes de bedst ved brug af korporlig afstraffelse, selvfølgelig uden at denne afstraffelse kan medføre varige eller voldsomme skader på barnet". I Danmark vil enhver form for korporlig afstraffelse, uanset omstændighederne og uanset forældrenes omsorg i øvrigt for børnene, være strafbar.

Tjekliste

Denne tjekliste henvender sig til dig, der er ansat i et dag-eller døgntilbud for børn og unge, og som har mistanke eller viden om, at der er begået fysisk eller psykisk vold mod et barn eller en ung under 18 år.

- ✓ Drøft og vurder sammen med din leder tyngden af den viden, du har fået
- ✓ Er din viden / mistanke af en sådan karakter, at du skal underrette de sociale myndigheder?
- ✓ Drøft evt. sagen i den tværfaglig gruppe / koordinationsgruppen
- ✓ Skriftlig underretning – hvor sagen har en sådan karakter, at du har pligt til at handle
- ✓ Tavshedspligt – hvordan er det ift. den konkrete situation?
- ✓ Hvis mistanken retter sig mod den ene eller begge forældre – så husk, at du ikke må drøfte sagen med forældrene. Her skal der ske underretning til de sociale myndigheder
- ✓ De sociale myndigheder afgør, evt. i samarbejde med politiet, hvorvidt der er grundlag for at anmelde sagen til politiet
- ✓ Uanset om der bliver en politisag eller ej, så er der fortsat en socialsag, og der skal fortsat tages vare på barnet i dagtilbuddet
- ✓ Fokus på barnet!

Tjeklisterne på side 14 finder tilsvarende anvendelse, når der er mistanke eller viden om fysisk / psykisk vold.

Jura

I dette kapitel finder du en kortfattet oversigt over den mest anvendte jura i forhold til håndtering af sager, der vedrører seksuelle overgreb mod børn samt fysisk og psykisk vold begået mod børn.

Det samlede lovkompendium er omfattende, og det vil føre for vidt her at bringe afskrift af lovttekster og tilhørende vejledninger og cirkulærer mm. For en samlet oversigt og direkte adgang til den nyeste lovgivning på området henvises til fx www.nanoq.gl eller www.dgl.gl samt www.retsinfo.dk

Liste over lovhenvvisninger i inspirationskataloget:

KRL – Kriminalloven for Grønland

Lovbekendtgørelse nr 288 af 2. juli 1963 – senest ændret ved lov nr. 1186 af 7. december 2004

- § 26: Afværgepligt
- § 28: Misbrug af offentlig myndighed
- § 29: Brud på tavshedspligten
- § 30: Tjenesteforsømmelse
- § 49: Blodskam
- § 51: Voldtægt
- § 52: Kønslig udnyttelse
- § 52a: Homoseksualitet
- § 53: Kønsligt forhold til børn
- § 55: Rufferi
- § 56: Blufærdighedskrænkelser
- § 56a: Børnepornografi
- § 60: Vold
- § 128: Ophør af foranstaltninger (forældelsesfrister)
- Kap. 8: Forbrydelser mod den offentlige orden og fred
- Kap. 9: Forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv
- Kap. 16: Sædelighedsforbrydelser

LBU - Landstingsforordning om hjælp til børn og unge

Landstingsforordning nr. 1 af 15. april 2003 – samt senest ændringer

- § 2: Tidlig indsats
- § 4: Tilsyn
- § 5: Underretning
- §§ 6-7: Undersøgelse
- § 8: Samtale med barnet/den unge
- § 9: Hjelpeforanstaltninger
- § 10: Tvangsanbringelse
- § 11: Foreløbige formandsafgørelser
- § 12: Information af forældremyndighedsindehaveren ved tvangsanbringelse
- § 13: Indberetning af anbringelser
- § 33: Bevarelse af kontakt mellem barn og forældre

LPR – Landstingsforordning om patienters retsstilling Landstingsforordning nr. 6 af 31. maj 2001

Kap. 5: Tavshedspligt og videregivelse af oplysninger mv.

LTS – Landstingsforordning om tværfagligt samarbejde i sociale sager Landstingsforordning nr. 14 af 1. november 1982

MYL - Myndighedsloven

Anordning nr. 306 af 14. maj 1993

§ 23: Afgørelser om samvær

Kap. 2: Forældremyndighed

RPL - Rettens pleje i Grønland

Lovbekendtgørelse nr. 99 af 21. marts 1984

Kap. 5: Behandlingen af kriminelle sager

SBL – Sagsbehandlingsloven

Landstingslov nr. 8 af 13. juni 1994 – senest ændret ved landstingslov nr. 5 af 31. maj 2001

§ 9: Retten til aktindsigt

§ 10: Omfanget af aktindsigt

§ 11: Udsættelse af sagen

§§ 12-14: Undtagelse af dokumenter

§ 15: Undtagelse af oplysninger

§§ 16-17: Afgørelse af sager om aktindsigt

§ 18: Aktindsigt i kriminalretlige sager

§ 27: Tavshedspligt

§§ 28-33: Videregivelse af oplysninger

Kap. 4: Partens aktindsigt

Kap. 8: Tavshedspligt mv.

Tavshedspligt -er et stadigt aktuelt tema og indgår i en lang række sammenhænge. Hjælp til fortolkning kan findes i to udgivelser fra Socialministeriet vedr. danske forhold.:

• Dialoghåndbogen.

Håndbog om hjælp til børn og unge gennem dialog og samarbejde med forældrene, 2004.

• Hvad må du sige? 2005.

JURA

FN's børnekonvention

FN's børnekonvention, som Danmark ratificerede i 1991 og som Grønland efterfølgende har tiltrådt.

Følgende står i konventionen, artikel 19:

"Staten skal træffe alle passende forholdsregler til beskyttelse af barnet mod alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbrug, vanrøgt eller forsømmelig behandling, mishandling eller udnyttelse, herunder seksuelt misbrug, medens barnet er i forældrenes, værgens eller andre personers varetægt"

"Den grønlandske børnelov bygger på FN's konvention om barnets rettigheder. Dermed har Hjemmestyret tilsluttet sig at det grønlandske samfund er forpligtet til at beskytte barnet mod seksuel udnyttelse, misbrug eller anden form for udnyttelse. Den grønlandske børneforordning sætter barnet i centrum, og alle tiltag skal ske med udgangspunkt i barnets behov, således at barnet udvikler sig så normalt som muligt."

I Landstingsforordning nr. 1 af 15. april 2003 om hjælp til børn og unge og dennes vejledning er følgende bl.a. beskrevet:

"I den nye forordning sættes barnets behov i centrum og alle tiltag skal ske med udgangspunkt i, at barnets behov skal tilgodeses, således at barnet udvikler sig så normalt som muligt."

Begrebet velfærd er i den nye forordning erstattet med sundhed og udvikling.

Sundhed og udvikling

Udtrykket "sundhed og udvikling" dækker både den fysiske og den psykiske sundhed, der kan opnås ved opfyldelse af de grundlæggende behov så som mad, omsorg og pleje, kærlighed, opmærksomhed o. s. v.

Ved at understrege at få dækket de primære og basale behov, fremmes barnets udvikling. Herved understreges, at samfundet har en forpligtelse til at sørge for, at barnet bliver i stand til at deltage i samfundets udvikling ved at blive stimuleret og modtage undervisning og uddannelse, der fremmer barnets trivsel og udvikling af selvstændighed.

Forældre eller andre omsorgspersoner har det overordnede ansvar for, at der drages omsorg og pleje for deres barn, det vil sige at barnets behov sættes i centrum, og at de skal sørge for, at behovene dækkes, således også det fremmer barnets udvikling.

Når det i forordningen fremgår, at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at et barns forhold undersøges, hvis der er behov for særlig støtte, vil en sådan foranstaltning altid skulle gennemføres i samarbejde med forældremyndighedsindehaveren.

- Hvis der er åbenbar risiko for, at barnets sundhed eller udvikling lider alvorlig skade, kan der handles uden samtykke. Reglerne er strammet op, således at det bliver nemmere at handle/anbringe uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren. Det skal være vurderet:
- om barnets basale behov opfyldes i hjemmet eller ej,
- om barnet / den unge lever under betryggende forhold eller ej,
- om der på anden måde er risiko for alvorlig skade på barnets / den unges udvikling og sundhed,
- om risikoen for skade på barnets / den unges udvikling og sundhed kan være vold mod pågældende,
- eller om der er begrundet mistanke om seksuelt misbrug eller overgreb,
- og dermed om barnet / den unge har særligt behov for omsorg og pleje, som ikke kan gives fra omsorgspersonerne eller fra forældrene.

Der er sket en opstramning af nogle af bestemmelserne således, at der ikke længere er tvivl om, at barnet / den unge skal sættes i centrum."

Begreber og definitioner

En lang række af de udtryk og begreber, der er anvendt i dette Inspirationskatalog bringes her med en kort beskrivelse og / eller den for tiden gældende definition. Ved hvert begreb henvises i margen til relevant jura ift. begrebet.

Afværgepligt

Efter straffeloven er der ikke pligt til at anmelde en forbrydelse der er begået, men der er pligt til at gøre alt, hvad der står i ens magt for at afværge en alvorlig forbrydelse KRL § 26 – herunder at afværge, at en forbrydelse gentager sig. Afværgepligten gælder også for offentlige myndigheder. Afværgepligten gælder således også i forhold til incest og seksuelle overgreb. For personer udenfor Socialforvaltningen kan afværgepligten opfyldes ved at underrette kommunens Socialforvaltning jævnfør Landstingsforordning nr. 1 af 15. april 2003 om hjælp til børn og unge § 5 stk. 3. For personer i Socialforvaltningen kan pligten opfyldes ved at anmode politiet om at undersøge sagen.

Afhøring af børn og unge

Kommunen har pligt til at yde bistand til et barn eller en ung under 18 (15) år, der skal afhøres af politiet eller i retten

Aktindsigt

Der findes flere forskellige former for aktindsigt, og der gælder tilsvarende forskellige love for aktindsigt. Her skal blot nævnes de for temaet seksuelle overgreb og vold umiddelbart relevante principper.

Den, der er part i en sag, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af enforvaltningsmyndighed, kan forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter.

Princippet gælder her, at alle parter i en sag har adgang til at undersøge sagsbehandlingen ved en offentlig myndighed. Sagsbehandlingslovens § 9 er hovedbestemmelsen for opnåelse af aktindsigt.

Undtaget fra aktindsigt er de dele af et sagsmateriale, der er omfattet af en verserende straffesag, dvs. også de dele af en socialsag, der knytter an til en verserende politiefterforskning. Desuden er interne arbejdsdokumenter undtaget fra aktindsigten, ligesom underretters identitet ved underretninger i særlige tilfælde kan undtages fra aktindsigten.

Anmeldelse

Har man fået kendskab til, at der er begået en kriminel handling, bør der ske anmeldelse til politiet. Det betyder i denne sammenhæng, at hvis man har kendskab til eller begrundet mistanke om, at der er begået et seksuelt overgreb mod et barn, så bør der ske anmeldelse til politiet, som forestår den påkrævede efterforskning i sagen.

Har man mistanke -men ikke konkret viden -om, at der er begået seksuelt overgreb, kan man anmode politiet om at undersøge sagen.

Anmeldelse, afvisning af

Politiet kan afvise en indgivet anmeldelse, hvis der ikke findes grundlag for at indlede efterforskning. Det vil sige, at politiet ikke foretager sig videre, og registrering sker alene i politiets eget register.

Bekymring

Diffus oplevelse af, at noget er galt med et barn eller i dets familie. Her er ikke tale om, at man har konkret viden om en konkret handling begået af en bestemt person. Her er heller ikke tale om bestyrket mistanke. Bekymringen alene bør derfor i første omgang føre til skærpet observation af barnet i en periode og evt. samtale med forældrene, med mindre bekymringen går på, om forældrene begår overgreb (fysisk, psykisk eller seksuelt) mod barnet.

Beskikket bisidder

Den person, der er sigtet i en sag, den formodede gerningsmand, har ret til beskikket advokatbistand /bisidder under hele sagen. Det er retten, der beskikker bisidderen.

Blufærdighedskrænkelse

Blufærdighedskrænkelse handler om det forhold, at en person gennem sin adfærd opfører sig uterligt og derigennem krænker andres blufærdighed og / eller vækker forargelse ved sin adfærd. Den uterlige handling skal have relation til noget seksuelt og være af en vis grovhed for at kunne begrunde straf for blufærdighedskrænkelse. Handlingen er i sig selv ikke strafbar - men bliver strafbar som følge af den anden persons opfattelse / oplevelse af handlingen. Blufærdighedskrænkelse omfatter fx beføling indenfor eller udenpå tøjet, kys, verbal uterlighed, beluring, forevisning og optagelse af utugtige billeder. Berøring med fx fingre, genstande, tunge udenfor skeden. (Sker der indtrængen i skeden falder forholdet ind under 'anden kønslig omgængelse end samleje.)

Børn, der krænker børn

Når et barn under 15 år overtræder et andet barn under 15 års seksuelle grænser, er der tale om, at et barn krænker et andet barn.

Chatrum på internettet

Chatrum benyttes i dag som mødested for mange børn og unge. De mødes omkring fælles interesse, særlige temaer eller i chatrum, hvor der er mulighed for at mødes og 'tale' om det, man lige er optaget af. Der er som sådan ikke noget strafbart i at benytte chatrum på internettet. Men vær opmærksom på, at nogle voksne blander sig i debatten på sider, der ellers er forbeholdt børn. De voksne får adgang ved at oplyse forkert alder – og nogle voksne udnytter kontakten til at lokke børn til at mødes under falske forudsætninger. I værste fald fører et sådan møde til seksuelle overgreb / voldtægt.

Familie

Umiddelbart defineres familie som barnets / den unges biologiske familie (eller adoptivfamilie). Begrebet kan udvides til også at omfatte stedfamilie, ligesom det i nogle sammenhænge vil være relevant at udvide begrebet med bedsteforældre. Defineres familie som den snævre familie, vil det her være i betydningen blodsbeslægtet. I en bredere definition kan man tale om barnets opfattelse af, hvem der indgår i familien. I strafferetlig forstand skelnes mellem "slægtning i nedstigende linje", "broder eller søster" samt andre.

Fortrolige oplysninger

I sagsbehandlingsloven skelnes mellem almindelige og stærkt fortrolige oplysninger. Som udgangspunkt kan man sige, at en persons navn, køn og alder er almindelige oplysninger. Øvrige oplysninger om fx race, religion, seksualitet, kriminalitet m.fl. er fortrolige og må som udgangspunkt ikke videregives uden (skriftligt) samtykke fra den berørte person.

Det afgørende er her, som i al videndeling, at de oplysninger, der gives videre, skal være relevante for sagens oplysning og især, at der, som udgangspunkt, altid skal indhentes (skriftligt) samtykke til at videregive oplysninger. Se endvidere om Tavshedspligt.

Forældelse

Når et person overtræder Kriminalloven, og der alene kan blive tale om bøde eller konfiskation som foranstaltning, rejses der ikke påtale, hvis der forløbet 2 år efter lovovertrædelsen. Ved andre overtrædelser, hvor der er tale om strengere foranstaltninger, er der ikke forældelsesfrister, jf. KRL § 83. I samme paragraf er der dog nævnt, at i de tilfælde, hvor der er forløbet så lang tid, efter at en lovovertrædelse er begået, at forudsætningerne for iværksættelse ikke længere skønnes at være til stede, finder ej påtale sted.

Henlæggelse af sag hos politiet

Forbliver efterforskning uden resultat henlægges sagen -eller sagt med andre ord: politiets efterforskning indstilles.

KRL § 329
LBU § 5 stk. 3

KRL § 329
SBL § 9

KRL § 49

RPL § 19
KRL kap. 16
KRL § 52a

KRL §§ 22-30
KRL § 56
KRL § 29
SBL §§ 27-33

KRL §§ 128

Heteroseksuel

Heteroseksualitet er udtryk for kønsdrift rettet mod individer af det andet køn (modsat homoseksualitet).

Homoseksuel

Homoseksualitet er udtryk for kønsdrift rettet mod person af samme køn (modsat heteroseksualitet). Kriminallovens § 52a gør gældende, at bestemmelserne om forbrydelser mod kønssædeligheden finder tilsvarende anvendelse med hensyn til kønslig omgængelse med en person af samme køn.

Incest

Ordet incest kommer fra det latinske incestum(-us), der bedst oversættes med blodskam eller kønsforhold mellem nære slægtninge. Ordet incest indgår ikke direkte i Straffelovens tekst, men er alligevel et klart defineret juridisk begreb. I KRL § 49 tales om samleje mellem slægtninge i lige nedstigende linje, samleje mellem søskende eller anden kønslig omgængelse indenfor det direkte slægtskab. Incest / blodskam handler således alene om den seksuelle krænkelse, der sker indenfor slægten og i direkte nedstigende linje, dvs. barn af biologiske forældre, bedsteforældre, oldeforældre osv.

Stedforældre, pleje- og adoptivforældre og andre voksne omsorgspersoner for barnet defineres juridisk udenfor begrebet incest / blodskam.

Incest (og seksuelle overgreb i øvrigt) omhandler personer af begge køn, dvs. forhold af såvel heteroseksuel som homoseksuel karakter.

Konkret viden

Konkret viden om, at et konkret barn har været udsat for en konkret handling, her et overgreb, fysisk, psykisk eller seksuelt, begået af en eller flere personer. Den konkrete viden kan komme fra direkte udsagn fra barnet, tilståelse fra krænkeren eller fra vidner.

Krænker

Begrebet krænker er ikke en diagnose, men relaterer sig til den grænseoverskridende / krænkende handling en person udøver overfor en anden person. Det er ikke muligt at udpege krænkeren alene ud fra deres sociale baggrund, status, alder eller fx udseende.

Der findes i litteraturen flere forskellige beskrivelser af typer af krænkerer. Der kan således findes opdelinger i to, tre eller flere typer. Desuden opdeles i mandlige og kvindelige krænkerer.

Såvel mandlige som kvindelige krænkerer beskrives generelt som asocial i tænkemåde, føler sig forfulgt, har en lav angsttolerance og et lavt selvværd. Deres handlinger er ofte impulsstyrede, og de søger at opfylde egne behov gennem seksuelle handlinger. Krænkeren har oftest selv været udsat for alvorlige omsorgssvigt og / eller seksuelle overgreb i barndommen. (jf. bl.a. Eva Hildebrandt, 1986, og Marianne Gram, 2000.) Se også pædofili.

Kønslig omgængelse

Udtrykket 'anden kønslig omgængelse end samleje' anvendes i kriminalloven som udtryk for handlinger, der har samlejelignende karakter, fungerer som erstatning for samleje eller rummer et seksuelt overgreb, der nærmer sig samleje. Dvs. oralt samleje, analt samleje, fingre / genstande i skeden. Sådanne krænkelse ligestilles strafmæssigt med samleje.

Mistanke

Mistanke forstås her som mere end blot en bekymring. Mistanken handler om, at barnet har været udsat for en seksuelt grænseoverskridende adfærd fra en voksen eller fra et andet barn og kan formuleres fx på baggrund af en tidsobservation af barnet, barnets eget udsagn om hændelser, der har fundet sted eller viden, man har erhvervet sig på anden vis.

Omsorgssvigt

Omsorg defineres traditionelt som dels et udviklingspsykologisk begreb og dels et etisk begreb. Det handler om relation mellem mennesker og om den måde, hvorpå et menneske har behov for et andet menneskes opmærksomhed, indføling og medleven i livet. Når disse behov ikke opfyldes på passende måde, er der tale om et omsorgssvigt.

Omsorgssvigt defineres traditionelt som mangel på beskyttelse af børn, vold mod eller misrøgt af børn i betydningen aktiv eller passiv fysisk vold, aktiv eller passiv psykisk vold, seksuelt misbrug og strukturel vold (som en del af et samfunds struktur, hvor barnets sundhed og udvikling bringes i fare).

Pornografiske billeder af børn

I kriminalretlig forstand tales her om optagelse af utugtige billeder, film e.l. af en person under 18 år med det forsæt at ville sælge eller på anden måde udbrede materialet. Billedmateriale i denne definition omhandler alle de i straffeloven nævnte seksuelle krænkelse, dvs. incest, samleje, anden kønslig omgængelse end samleje samt blufærdighedskrænkelser. Desuden omfattes billedmateriale, der viser børn, der har kønslig omgang med dyr eller med genstande.

Optagelse, besiddelse samt udbredelse af pornografiske billeder af børn er strafbart.

Pædofili

Pædofil en person (oftest en mand), som retter sin seksualitet, sine seksuelle fantasier og adfærd mod børn. Mennesker, der er optaget af børnepornografi, betegnes pædofile. Nogle pædofile føler sig kun seksuelt tiltrukket af børn og ikke af voksne. Pædofili er almindeligvis en kronisk tilstand. Den forstyrrede seksualitet følges af udpræget besvær med at fungere socialt. Pædofili karakteriseres ved, at personen indenfor de seneste seks måneder gentagne gange har haft fantasier, seksuelt begær eller adfærd med seksuelt indhold med et mindreårigt barn. Den pædofile er per definition ældre end 16 år og er mindst fem år ældre end barnet.

Påtaleopgivelse

Anklagemyndigheden / politiet kan vælge at opgøre en straffesag – oftest på grund af manglende mulighed for at føre bevis for, at der er begået et strafbart forhold. Påtaleopgivelse er ikke det samme som en frifindelse. Der er alene tale om, at der ikke foreligger tilstrækkeligt med bevismateriale til at føre bevis for den begåede strafbare handling.

Samtale, med barnet

Samtale med et barn skal til enhver tid tilpasses barnets alder og udvikling (barnets modenhed) og skal ske med et passende sprogbrug ift. barnets oplevelser. Afhøring er politiets opgave. Beslutning om evt. foranstaltninger ift. barnet påhviler de sociale myndigheder. Alle instanser har behov for at kende barnets mening og holdning - men barnets behov er primært at være barn.

Børn, der har været udsat for incest og / eller seksuelle overgreb har et naturligt behov for at bearbejde det, der er sket. Nogle børn fortæller selv enten med ord eller gennem deres leg eller tegninger. Andre børn taler ikke om det skete, men finder andre måder at udtrykke sorg, smerte, vrede og andre følelser på.

KRL § 51-52
KRL § 56a
LBU § 8
Se også Incest
KRL kap. 16

Det er vigtigt for børnene, at de ved, at de voksne er til rådighed, og at de voksne tør tale om det, der er sket. Tilsvarende vigtigt er det, at de voksne ikke afhører barnet. Det er en vanskelig, men ikke en umulig balance.

Samtale, med forældre

Når der opstår mistanke, eller hvis man får konkret viden om incest eller seksuelle overgreb, gælder særlige retningslinjer ift. forældrekontakt.

Som udgangspunkt bør forældre altid inddrages i forhold, der angår deres børns trivsel. Samtalen og den gode relation i forældresamarbejdet er derfor af stor betydning.

I sager om incest og i de fleste sager om seksuelle overgreb sker kontakten til barnets forældre enten direkte fra politiet eller, hvis sagen ikke anmeldes til politiet, fra de sociale myndigheder. Det gælder i sager, hvor mistanken eller den konkrete viden knytter sig til forældre eller til andre voksne, som direkte indgår i en forældre(-lignende) rolle. Her er det afgørende for sagens efterforskning og for sikring af bevismateriale, herunder evt. afhøring af barnet, at politi og / eller de sociale myndigheder varetager denne del af opgaven.

Seksualitet, børn

Seksualitet og især børns seksualitet opfattes og beskrives på mangfoldige måder afhængig af bl.a. hvilken udviklingspsykologisk teori og forståelsesramme, man vælger. Det hører i dag til den almindelige opfattelse, at børn har en form for seksualitet, og at selv helt små børn kan opleve en form for seksuel opstemthed. Hos drengespædbørn ses fx erektion, og små børn (2-3 års alderen) oplever nydelse ved berøring af egne kønsorganer. Viden om børns normale seksuelle udvikling og seksualitet er vigtig som udgangspunkt for vurdering af, hvornår der er tale om seksualiseret, dvs. ikke normal / afvigende seksuel adfærd.

Seksuelt overgreb

Begreberne seksuelt overgreb og seksuelt misbrug er forskellige udtryk for enhver form for seksuel krænkelse udover blodskam, i daglig tale benævnt incest. I juridisk sprogbrug skelnes klart mellem blodskam / incest og andre seksuelle overgreb. I litteraturen i øvrigt er grænserne mere flydende.

Seksuelle overgreb indbefatter samleje, anden kønslig omgængelse end samleje og blufærdighedskrænkelse i strafferetlig forstand - hvor relationen ikke er i direkte nedstigende linje. Seksuelt overgreb (og incest) begået af en voksen mod et barn kan kort defineres således, at der i sådanne tilfælde er tale om, at:

- den voksne udnytter et barns tillid
- det seksuelle overgreb krænker barnets integritet
- det er en handling, som barnet ikke kan forstå eller misforstår, og som barnet ikke er modent til at give samtykke til
- det seksuelle overgreb er udtryk for den voksnes behov og på den voksnes betingelser

I kriminalloven skelnes mellem forskellige former for handlinger, der kan defineres som seksuelt overgreb / misbrug af børn:

- voldtægt ved samleje eller anden kønslig omgængelse mellem institutionspersonale og indsatte/anbragte (KRL § 51).
- samleje eller anden kønslig omgængelse med barn under 15 år (KRL § 53).
- samleje eller anden kønslig omgængelse med en slægtning i nedstigende linje eller med sin broder eller søster (KRL § 49).
- bagmandsvirksomhed i relation til prostitution (KRL § 55) og
- børnepornografi (KRL § 56a).
- Begrebet seksuelt overgreb anvendes tilsvarende, når et barn udviser seksuelt krænkende
- adfærd overfor et andet barn. I denne forbindelse er der alene tale om børn under 15 år, dvs. under den kriminelle lavalder.

Seksuelle overgreb, signaler

Nogle børn fortæller direkte om det, de har været udsat for eller vidne til. Et sådan verbalt udsagn skal tages alvorligt. Som udgangspunkt har børn ikke grund til at lyve eller fortælle fantasi historier om seksuelle hændelser.

Nogle børn udviser en seksualiseret adfærd, som ikke svarer til deres alder og modenhed. Også det skal tages alvorligt og bør give anledning til stærk bekymring for, om der kan være sket et seksuelt overgreb.

Dog findes der ikke en færdig tjekliste, så man kan sige, at hvis fem af nævnte signaler viser sig, så er der sket et overgreb på barnet. Som udgangspunkt må man derfor sige, at hvis et barn på nogen måde afviger fra en adfærd, man ville forvente af et barn i den alder og med den udvikling, så er der grund til at skærpe opmærksomheden på barnet.

Børn reagerer på enhver form for omsorgssvigt og mistrivsel – og de signaler, der ses her, ses som udgangspunkt også i forbindelse med seksuelle overgreb. Nogle børn reagerer indad, bliver stille og isolerer sig. Andre børn reagerer udad, bliver aggressive og styrende i en gruppe. Børn reagerer positivt og med trivsel på gode oplevelser og sund udvikling.

Børn reagerer tilsvarende (selv-)destruktivt på dårlige oplevelser og manglende omsorg og på enhver form for krænkelse af deres grænser.

Sigtelse

Når der hos politiet er begrundet mistanke om, at der er begået et strafbart forhold, kan der rejses sigtelse mod den formodede gerningsmand. Retsplejeloven indeholder ingen almindelig regel om, hvornår en person skal anses for sigtet. Derimod indeholder Retsplejeloven adskillige regler om den sigtedes rettigheder.

Sigtelse fører ikke automatisk frem til en egentlig retssag. Afhængig af efterforskningens resultat og bevismaterialets stilling kan sigtelsen enten opretholdes og føres til retten, eller sigtelsen kan frafalde politiet.

Straffeattest

I henhold til gældende praksis er reglerne i bekendtgørelsen nr. 218 af 27.marts 2001 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister vejledende i forhold til, hvad der medtages i en straffeattest i Grønland

Følgende medtages ikke i en straffeattest:

- Tiltalefrafald, hvis der i forløbet 2 år fra datoen for tiltalefrafald godkendelse i retten.
- Bødestraf, hvis der er forløbet 2 år fra datoen for den endelige afgørelse
- Derudover er der to frister, en på 3 år og en på 5 år afhængig af overtrædelsens art.

For unge mellem 15 og 18 år gælder yderligere følgende begrænsninger:

- Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt medtages ikke, hvis det er første gang, den pågældende modtager en afgørelse, der omfatter overtrædelse af Kriminalloven, og der er forløbet 1 år fra datoen for tiltalefrafaldets godkendelse i retten.
- Bødestraf medtages ikke, hvis det er første gang, den pågældende modtager en afgørelse, der omfatter overtrædelse af kriminalloven, og der er forløbet 1 år fra datoen for den endelige afgørelse.

Tavshedspligt

De generelle regler om tavshedspligt er nævnt i kriminallovens § 29 og i sagsbehandlingslovens § 27. Derudover kan reglerne om tavshedspligt være nævnt i andre love og forordninger.

Alle offentlig ansatte og personer der varetager offentlige hverv har tavshedspligt. Det primære formål med tavshedspligten er, at personer, der har behov for at søge om råd og vejledning og måske søge om hjælp, skal have tillid til den offentlige forvaltning. Derfor skal de vide, at de fortrolige oplysninger de fortæller, er tavshedsbelagte.

Imidlertid er der tilfælde, hvor de fortrolige oplysninger må eller skal videregives. Disse tilfælde er nævnt i sagsbehandlingslovens § 28.

Hovedreglen er, at tavshedsbelagte eller fortrolige oplysninger ikke må videregives. Der er dog undtagelser og fortrolige oplysninger må videregives i følgende tilfælde:

SBL kap. 8
LPR kap. 5
KRL § 29

LBU §§ 4 og 5

LBU § 5/
BEK nr.218

Samtykke

Når den person, de fortrolige oplysninger vedrører, har givet sit samtykke, må de fortrolige oplysninger videregives. Et samtykke skal i almindelighed afgives skriftligt, og det skal fremgå klart, hvilke type oplysninger, der må videregives, til hvem og til hvilket formål. Samtykket bortfalder efter 1 år.

Lovbestemt

Når det følger af en lov, at oplysninger skal videregives. Et godt eksempel er underretningspligten i § 5 i landstingsforordning om hjælp til børn og unge. Når det drejer sig om at underrette, er det som tidligere nævnt altid en god ide at have forældrenes samtykke og have et godt samarbejde med dem, men er der tale om omsorgssvigt af et barn og forældrene ikke vil samarbejde, er det lovligt at underrette, selv om der er tavshedspligt. Det er ikke blot lovligt, der er også en pligt til at gøre det.

Interesseafvejning

Ved interesseafvejning forstås, at der skal foretages en vurdering af om hensynet til den, de fortrolige oplysninger vedrører, vægtes højere end hensynet til varetagelsen af private eller offentlige interesser. Et eksempel kan være, at et ungt menneske fortæller om en alvorlig forbrydelse han/hun har begået eller tænker på at begå. Her skal der vurderes, om man vægter fortroligheden højest eller interessen for det offentlige i at få opklaret en forbrydelse. Hensynet til den person forbrydelsen er gået ud over, kan også indgå i vurderingen. Det er dog altid vigtigt at huske, at en socialrådgiver eller pædagog ikke er politiets forlængede arm.

Nødvendigt led i sagens behandling

Her tænkes mest på behandling af ankesager eller oplysninger til en tilsynsmyndighed.

Indenfor SSSP samarbejdet er reglerne lempeligere, når videregivelsen drejer sig om forebyggende arbejde. Videregivelsen må derimod ikke ske med henblik på efterforskning af kriminalsager.

Underretning

En underretning baserer sig alene på de faktuelle forhold og de faktiske observationer og udtalelser, der vedrører barnet / den unge. Fortolkninger har som udgangspunkt ikke plads i en underretning. Bringes der fortolkninger, så skal de holdes klart adskilt fra de faktuelle oplysninger. Jf. Tjekliste side 14.

Underretning, akut

Hvis et barn fx ikke bliver hentet i daginstitution, og det ikke er muligt at få fat i forældrene, eller hvis forældrene ved afhentningen er så påvirkede af alkohol eller andre stoffer, at det er uforsvarligt at udlevere barnet til forældrene, kan der være tale om en akut situation. Hvis det konstateres, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb, vold eller anden mishandling, er der normalt tale om en akut situation.

Ved akut underretning er det forvaltningens (ikke fx daginstitutionens) ansvar at orientere forældrene, med mindre andet aftales.

Underretningspligt

Enhver, der får kendskab til, at et barn udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, har personlig pligt til at underrette kommunen.

Underretningspligt, skærpet

Skærpet underretningspligt er personlig og gælder for offentligt ansatte og for ansatte i private og selvejende institutioner, der udfører opgaver for det offentlige. Underretningspligten gælder, når et barn har vanskeligheder i forhold til dets daglige omgivelser, skolen eller samfundet eller i øvrigt lever under utilfredsstillende forhold, eller der er behov for støtte pga. nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne -og det ikke kan afhjælpes i egen virksomhed.

LBU § 5,stk.2

Underretning, tværkommunal

Hvis en familie med et eller flere børn under 18 år flytter fra en kommune til en anden, og hvis fraflytningskommunen finder, at et eller flere af børnene har behov for særlig støtte, så har fraflytningskommunen pligt til at underrette tilflytningskommunen herom.

LBU § 4, stk. 3

Vanrøgt

Barnets behov bliver ikke registreret af dets omsorgspersoner. De synlige tegn kan for eksempel være, at barnet er snavset og uplejet, får forkert ernæring, er understimuleret og er uden opsyn eller følelsesmæssig kontakt. Ved helt små børn ser man tegn på manglende følelsesmæssig respons i kontakten.

Videoafhøring

Politiet har mulighed for at optage afhøring på video, når barnet er i alderen 4-12 år. Børn yngre end fire år betragtes som udgangspunkt ikke som egnet / i stand til at aflægge vidneudsagn. Videoafhøring af børn under fire år og børn over 12 år kan bringes i anvendelse, hvor særlige forhold taler herfor. Det vil i så fald altid være en individuel vurdering og beslutning.

Vold, psykisk, fysisk, seksuel

Vold er udtryk for, at barnet ikke frivilligt indgår i den handling, der begås mod barnet. Psykisk vold kan beskrives som følelsesmæssig afvisning, trusler om at blive forladt, straf, indespærring o.l.

Fysisk vold kan beskrives som korporlig afstraffelse, slag eller anden form for straf, hvor barnet rammes direkte på kroppen.

Seksuel vold er alle former for seksuelle overgreb, hvor barnets tillid udnyttes til at tilfredsstille den voksnes seksuelle behov.

Incest og seksuelle overgreb er oftest på en og samme tid fysisk, psykisk og seksuel vold begået mod et barn.

Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om, at barnet udsættes for en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for, eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare.

Voldtægt

I kriminalloven defineres voldtægt som samleje eller anden kønslig omgang med en kvinde til tvunget ved vold eller trussel om vold. Endvidere defineres det som voldtægt, hvis man udenfor ægteskab skaffer sig samleje eller anden kønslig omgang med en person, som befinder sig i en tilstand, hvor vedkommende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Supervision

Bistand i form af supervision eller kollegial samtale er værdifuld. Definition af supervision af Mogens A. Lund & Lis Keiser:

”Supervision er en kontraktmæssig tidsbestemt, støttende, i gangsættende og fagligt kontrollerende proces, hvor en mere erfaren fagfælle hjælper en mindre erfaren fagfælle med at integrere faglige kundskaber og holdninger, således at fagfællen bliver i stand til at agere i forhold til sit fags teorier og metoder”.

Inspiration til videre arbejde

Hvilke tegn og signaler skal du være opmærksom på?

- Når et barn udsættes for overgreb

Når børn sender signaler om, at noget er galt

Det er afgørende at videregive denne bekymring til forældrene. I nogle situationer kan den enkelte faggruppe i samarbejde med forældrene (netværksmøde) ændre en bekymrende adfærd eller udvikling. I andre tilfælde er det nødvendigt at inddrage andre faggrupper (teamsmøde) i indsatsen.

For at den faglige bekymring kan gøres operationel, kan en opstilling af indikatorer være faggruppernes interne arbejdsværktøj til brug for en faglig afklaring af den bekymring, der bæres på.

Indikatorerne kan enten være baseret på interne vurderinger i egen faggruppe – eller på det fælles sprog i det tværfaglige samarbejde. Den faglige bekymring er altid baseret på et skøn, som gerne skulle føre til en afklaring, der igen fører til handling. Således at ingen børn udsender signaler om at noget er galt over længere tid, uden at få støtte eller hjælp.

Den fælles forståelsesramme kan have følgende formål

- at sikre den tværfaglige kvalitet og koordineringen af særlig støtte og hjælp til de børn, hvis adfærd eller udvikling er truet
- at styrke bevidstheden om faggruppernes ansvars- og handlemuligheder, når et barns adfærd eller udvikling vækker faglig bekymring
- at skærpe opmærksomheden på mulighederne i det tværfaglige samarbejde, så børn og forældre får den nødvendige hjælp.
- Udgangspunktet er en faglig bekymring, når et barn sender signaler om, at noget er galt:
- Gennem ændret adfærd
- Ændring i udviklingen
- Ved at have det skidt i forhold til omgivelserne og hjemmet.

Nedenstående oversigt er om, hvilke indikatorer, der negativt kan påvirke barnets muligheder for at opleve en værdig, respektfuld og dermed god barndom.

Indikatorer hos barnet kan f.eks. være:

- Hyppige sygdomsperioder og belastende kroniske sygdomme.
- Hyppigt fravær (i skolen, i daginstitution eller til fritidsaktiviteter)
- Motoriske problemer
- Ikke alderssvarende udvikling
- Trivselsproblemer, passivitet, hyperaktivitet
- Stor overvægt eller ekstrem undervægt
- Problemer med syn, hørelse eller andre sanser
- Mærker efter vold, misrøgt
- Afhængighed af stoffer eller alkohol
- Forsinket sprogudvikling
- Belastende talefejl, opfattelsesproblemer
- Intellektuelle vanskeligheder, retardering, regressive træk
- Psykiske afvigelser, markant nervøsitet eller ængstelse
- Følelsesmæssige forstyrrelser
- Ekstremt påvirkelig af uro
- Manglende koncentration/let afledelighed
- Ændret adfærd
- Kontaktproblemer, tilbagetrækthed, appellerende, krævende
- Aggressivitet
- Overansvarlighed
- Kriminalitet

Forstærkende faktorer kan være:

- Familier som er uden kontakt med lokalsamfundet
- Ressourcesvage forældre
- Socialt isolerede familier
- Psykiske sygdomme hos forældrene
- Svagt begavede forældre
- Karrierefamilier
- Overbekymrede forældre
- Familier, der flytter ofte
- Boligløs eller dårlig bolig og for lidt plads
- Forældrenes alder (gamle/unge)
- Kriminalitetsbelastede familier
- Religiøs fanatisme
- Handicap af forskellig art
- Arbejdsløshed
- Vold
- Misbrug af f.eks. alkohol, hash, medicin, spil

Opsummerende forhold, som begrunder særlig opmærksomhed:

- Svære kommunikationsproblemer udadtil
- Hyppige somatiske klager hos et eller flere familiemedlemmer
- Alene-forældre med "tyndt netværk"
- Generelt svagt familie og netværksmiljø
- Akutte kriser, sygdom, død, ulykker i familien

Alle professionelle har et ansvar for at være særligt opmærksomme over for de børn, der på mange måder udsender signaler om, at de har problemer, som de behøver hjælp til at få løst. Det forventes, at medarbejderne kan opfange og forstå de signaler, som børn med problemer udsender. I samarbejde med forældrene kan der henvises til andre faggrupper, hvis det er nødvendigt, for at barnet/den unge og deres forældre kan få den rigtige hjælp. Enhver medarbejder er ansvarlig for at reagere og handle på egen bekymring. Ved tvivl søges hjælp hos lederen.

Børns signaler

Observation og beskrivelse af et barn

Hvilke tegn og signaler skal du være opmærksom på? Obs! Vær opmærksom på, at signaler ikke er entydige. Signalerne viser ikke nødvendigvis, at et barn udsættes for overgreb, men at barnet mistrives. Det kan være en hjælp at gå gennem liste..		
Psykiske overgreb	Seksuelle overgreb	Fysiske overgreb
<p>Små og mindre børn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apati eller hyperaktivitet • Gråd eller irritabilitet • Almindelig mistrivsel • Uharmonisk forhold til forældre 	<p>Samme symptomer som ved psykiske overgreb</p> <p>Desuden symptomer som f.eks.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Unaturlig mærker, rødmen/blødninger ved mund/kønsorganer eller endetarm og underlivssmerter • Ufrivillig eller ubehag ved vandladning eller afføring • Seksuel nysgerrighed (i en grad, der ligger udover alderstrinet) • Kønssygdomme 	<p>Samme symptomer som ved psykiske overgreb</p> <p>Desuden skader som f. eks.:</p> <p>Ikke aldersopdelt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mærker efter slag (med hånd eller redskab) • Skader efter rusk, kast eller spark • Forbrændinger, • Mærker efter kvælningsforsøg (fingermærker eller snørefurere) • Knoglebrud (ben, arme, kranium) • tegn på tidligere skader, f.eks. ar
<p>Større børn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lav selvtilid mistillid til omverdenen og modvilje mod at være sammen med en bestemt person • Ukritisk til personer barnet ikke kender • Forsinket udvikling eller aggressiv • Angst adfærd • Regression, f.eks. taler med overbarnlig stemme og pludselig gør ting, de ellers var vokset fra <p>Angste børns symptomer</p> <ul style="list-style-type: none"> • (indadreagerende): • Selvdestruktion, spiseforstyrrelser, vedholdende tavshed, misbrug af rusmidler (alkohol, hash og snifning, piller) • Psykiske forstyrrelser/psykosomatiske klager (hovedpine og mavepine), selvmordstanker, blufærdighed, passivitet, mareridt og søvnløshed <p>Aggressive børns symptomer</p> <p>(udadreagerende)</p> <ul style="list-style-type: none"> • manglende koncentration, hyperaktivitet, manglende selvkontrol, voldelig adfærd 		
<p>Teenagers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samme mønster som større børn, men forstærket <p>Angste børn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Selvdestruktiv adfærd, selvmordsforsøg, psykiske lidelser, isolationstilbøjeligheder, tristhed eller depression, <p>Aggressive børn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kriminalitet, Løben væk, autoritetsoprør, asociale tilhørsforhold <p>Samme symptomer samt tidlig graviditet</p>	<p>Samme symptomer samt tidlig graviditet, tidlig abort</p>	

Observation og beskrivelse af et barn

Når det er besluttet, at barnet skal observeres og beskrives, er det vigtigt, at man sikrer sig, at de familier, man vil hjælpe, har forstået indholdet af ens budskaber. Og at man er opmærksom på interne og generelle arbejdsgange og procedure, inden man iværksætter tiltaget, da vi alle er underlagt love og regler, f.eks. i forbindelse med:

- skærpet underretningspligt til Socialforvaltning
- indstilling til PPR, med baggrund i faglig og indlæringsproblemer, adfærd og sociale problemer
- behov for specielundervisning
- behov for vidtgående specielundervisning
- tiltag på skolen med baggrund i adfærds- og sociale problemer
- afholdelse af obligatoriske behandlingsmøder
- mistanke om at barnet/den unge har handicap
- afholdelse af netværksmøder med forældre, eller koordineringsmøde
- når der er behov for afholdelse af teamsmøde, eller koordineringsmøde uden forældre
- at det besluttes at der udføres observation og beskrivelse af barnet, da der er symptomer, der påviser, at der er mistrivsel eller mistanke om barnet bliver udsat for fysisk eller seksuelle overgreb

Personalets observations og handlings tid:

- Barnets signaler er observeret min. 1 mdr. som giver anledning til bekymring, mindre tid kan bruges, afhængig af hvilke problemstilling det er, f. eks. en uges tid, hvis man er usikker, aftal det med kolleger, når og:
- personalet har behov for at tale om de observationer, der er gjort i personalegruppen, hvem oplever hvad, det er vigtigt ikke at stå alene med en mistanke.
- hvis du stadig er usikker, fortsætter du og dine kollegaer jeres observationer. Undgå panik og handle overilet, men skynde dig langsomt. Underret/inddrag lederen, som bør være med fra start.
- skriv alle iagttagelser ned, dato, tidspunkt, referat af, hvad der er blevet sagt og observeret. Også efter at underretningen er lavet. Man tror, man kan huske, hvad der er blevet set/hørt/snakket om. Men man glemmer. Desuden kan skriftlige notater være yderst nyttige, hvis sagen udvikler sig frem mod en decideret retssag.
- man kan drøfte sagen i anonymiseret form, så der er grundlag for at vurdere, om der skal anmeldes til politiet. Lederen har pligt til at kontakte sin nærmeste foresatte i kommunen, overvej underretning
- efter underretningen skal du passe barnet, som du plejer, så du fremstår troværdig over for barnet
- tal fortsat med barnet om overgrebet, hvis det har brug for det
- institutionen skal udarbejde en handleplan, der støtter barnet og dig i sagens forløb
- husk tavshedspligten, det kan smutte i en paniksituation.
- som udgangspunkt, skal du altid være i dialog med forældrene.
- og skærp opmærksom på hvem er forældrene, hvad der deres sociale udgangspunkt, deres "sprog"?
- hvordan tror vi, at forældrene reagerer på det, vi fortæller dem? Dette er selvfølgelig især vigtigt, hvis det, man skal fortælle forældrene, er af udpræget negativ karakter.
- husk, at såvel forældre som den professionelle kan være bange for at tabe ansigt, og at forældrene tit er utrygge ved, om der kan komme negative reaktioner og sanktioner.
- forvaltningen politianmelder på baggrund af underretning
- man har altid en lovsikret ret til selv at anmelde til politiet, hvis mistanken går på noget strafbart,
- politiet skal kontakte forældrene, efter en anmeldelse, hvis mistanken er rettet mod dem eller den ene.

Underretning

Alle offentligt ansatte er underlagt lovpligtig skærpet underretningspligt.

Underretningspligten må aldrig tilsidesættes – heller ikke når der er tværfagligt samarbejde i gang eller der allerede er planlagt foranstaltninger efter § 9 eller § 10 Landstingsforordningen om hjælp til børn og unge.

Som offentligt ansat har alle et ansvar, der betyder særlig opmærksomhed over for de børn, der på forskellige måder udsender signaler om, at de har problemer, som de behøver hjælp til at få løst. Denne hjælp ydes primært gennem dialog og samarbejde med forældrene.

Enhver medarbejder er ansvarlig for at reagere og handle på egen bekymring.

Hver faggruppe har forskellige arbejdsmetoder og politikker at arbejde ud fra.

Generelt vil den første faglige bekymring blive analyseret og beskrevet sammen med kolleger og ledelse.

Efterfølgende planlægges hvilke tiltag og hvilken strategi, der skønnes virksomme for at opløse bekymringen, og hvordan samarbejdet med børn og forældre bedst gribes an. Sker der ingen positiv udvikling i børnenes udvikling, trivsel og adfærd, kan et formaliseret tværfagligt samarbejde etableres.

Både tidligt i forløbet og undervejs skal det overvejes, om barnets vanskeligheder er af en sådan art, at der er underretningspligt.

Underretning efter Landstingsforordning nr. 1 af 15. april 2003 om hjælp til børn og unge § 5 stk. 2 skal altid ske til kommunalbestyrelsen, det formelle henvendelsen skal ske til administrationen/forvaltningen, som så vil være forpligtet til at informere videre op i systemet,

til rette vedkommende i kommunen – det kan man for eksempel gøre ved at indgive underretningen hos en tilstrækkeligt højt rangeret medarbejder.

Alle ansatte har en vis berøringsangst og usikkerhed over for at skulle udforme og sende en underretning til de sociale myndigheder. Derfor er det vigtigt at betragte underretningen som en struktureret og skriftlig professionel dokumentation for den faglighed, du er en del af. En underretning er en hjælp, hvis primære sigte er, at finde den rette støtte og hjælp til det barn, som sender signaler om, at noget er galt.

Det sværeste ved en skriftlig underretning er ofte at skulle konfrontere forældrene med, at du vurderer, at forældrene ikke er "gode nok – ikke slår til". Reaktionen fra forældrene på den skriftlige underretning er ofte angst, raseri, skam, fortvivlelse, forvirring, forladthed, gråd eller ligegyldighed.

Følelser, som for den professionelle kan være svære at rumme, men vigtige at være forberedt på.

Derfor er det en god ide, at der i forbindelse med en underretning altid er planlagt et kriseberebtskab til støtte for barnet og forældrene, og ikke mindst en støttende baggrundsgruppe til den kollega, der skal præsentere det skriftlige materiale for forældrene. (God etik i forbindelse med underretning)..

Akutte underretninger

Ved en faglig formodning om, at barnet er i livsfare eller ved strafbare forhold skal der straks indgives en underretning til Socialforvaltningen. Herefter overtager de sagen:

- Der aftales, hvem der gør hvad.
- Hvis der indgives politianmeldelse, må forældrene ikke underrettes. (hvis mistanken retter sig mod forældre eller den ene)
- Indgives der politianmeldelse, udarbejdes den af Socialforvaltningen.
-

Hvornår skal der skrives en underretning?

Underretning skal ske i alle tilfælde, hvor der er tale om velfærdstruende forhold:

- Børn, der udsættes for fysisk/psykisk vold eller mishandling.
- Børn, der viser tegn på fysisk/psykisk vanrøgt.
- Børn, der har været udsat for seksuelt misbrug.

Underretning skal altid overvejes når:

- Børn, der ikke er alderssvarende også fremviser signaler på, at de ikke trives.
- Børn, der viser åbenbare signaler på begyndende fejludvikling.
- Børn, der er fysisk/psykisk forsømt.
- "Bekymringsbørn", hvor faggrupperne iagttager, at der sker ændringer i barnets adfærd.

Hvordan udformes en underretning?

En underretning skal ikke se ud på en bestemt måde. Alligevel er det vigtigt, at den indeholder en række punkter og observationer, som er gjort, og som vil være nødvendige for den videre sagsbehandling. Den kan f. eks. skrives på faggruppens officielle papir. Der er ikke noget krav i § 5 om, at en underretning skal være skriftlig. En underretning kan sagtens være mundtlig og opfylde sit formål til fulde. Der er her flere ting, som man skal være opmærksom på – det kan være svært at dokumentere, at man har indgivet en mundtlig underretning, og man har ikke samme sikkerhed for, at underretningen modtages af rette vedkommende i kommunen.

Som medarbejder ved kommunen er det vigtigt at være opmærksom på notatpligten efter offentlighedslovens § 6 – hvis man modtager en mundtlig underretning, vil man således have pligt til at udforme et notat herom. Notatet skal påføres journalen og videresendes til rette vedkommende i kommunen.

Punkter, der altid skal med i en underretning

- Barnets navn, fars og mors/værges CPR-nummer, navn, adresse og telefonnummer
- Forældremyndighedsindehaveren
- Hvor længe faggruppen har kendt barnet
- Hvad det er, der bekymrer
- hvad ved du konkret?
- hvad formoder du?
- hvori består ændringerne i barnets adfærd?
- hvor har du din viden fra?
- Hvordan har faggruppen forsøgt at imødekomme bekymringen?
- Er forældrene orienterede om, at underretningen er sendt til Socialforvaltningen?
- hvad er deres reaktion på den udtrykte bekymring?

Punkter, der altid skal overvejes, når underretningen skrives

- Barnets fysiske/psykiske/sociale udvikling
- Barnets foretrukne aktiviteter og hvordan de forløber
- Barnets ressourcer – brug eksempler
- Barnets sociale adfærd i forhold til andre børn og voksne
- Fakta om den familiemæssige baggrund. Fakta om samarbejdet med forældrene
- Barnets opførelse, når det er sammen med forældrene
- Fakta om barnets fremmøde.

Punkter, der kan overvejes, hvis du ønsker at give din egen vurdering

- Hvad tror du, er baggrunden for bekymringen?
- Forslag til, hvordan du mener bekymringen kan løses.

Hvordan håndteres en underretning videre?

Når Socialforvaltningen modtager en underretning, er det første der sker, at kommunerne burde senest 14 dage efter underretningen er modtaget i socialforvaltningen, at afsenderen skriftligt modtager besked om at underretningen er modtaget og evt. om sagens fortsatte forløb. (God forvaltningsskik) Forældrene kontaktes, og at der ifølge § 6 orienteres/meddeles om at forholdende undersøges.

Konkluderer undersøgelsen, at der skal igangsættes foranstaltninger, sker det efter § 7 (der udarbejdes en handlingsplan) men undersøgelsen kan også munde ud i at sagen henlægges. Socialrådgiveren aftaler i undersøgelsesfasen med forældrene, hvilke faggrupper, der skal orienteres, og forældrene deltager i samarbejdet i relevant omfang.

Underretteren er ikke part i sagen og har derfor ikke aktindsigt.

Er der nødvendige oplysninger, som har betydning for faggruppens videre arbejde, indgår de som en del af det tværfaglige samarbejde. Underretteren har således ikke ret til/må ikke få udleveret oplysninger om sagen. Det kan godt synes retfærdigt, at en underretter får orientering om fx sagens videre forløb, men sådanne oplysninger må ikke videregives uden samtykke fra sagens parter. Udlevering af oplysninger til underretteren vil være et brud på tavshedspligten.

Og hvordan bør du handle?

- Når du har mistanke om overgreb mod et barn?

Det kontinuerlige og udviklende tværfaglige samarbejde og tværsektorielle samarbejde

Hvad enten man som professionel er underlagt Landstingsforordning nr. 1 af 15. april 2003 om hjælp til børn og unge eks. pædagoger, lærere, psykologer, socialrådgivere, talehørepædagoger læger, sundhedsplejersker, fysioterapeuter og ergoterapeuter har man en skærpet pligt til at reagere, hvis barnets eller den unges udvikling og/eller adfærd vækker faglig bekymring. Det er afgørende med tidlig indsats for at begrænse skaden og for at sikre barnet mod yderligere overgreb og traumer samtidig med, at den bedst mulige behandling skal tilbydes såvel barnet som barnets nærmeste omsorgspersoner.

I henhold til Landstingsforordning nr. 14 af 1. november 1982 om tværfagligt samarbejde i sociale sager skal samtlige kommunalbestyrelser etablere Tværfagligt Samarbejdsudvalg, blandt andet til støtte for kommunalbestyrelsen eller Socialudvalget. Den enkelte Kommunalbestyrelse skal have en vedtægt for det tværfaglige samarbejde i sociale sager, som er godkendt af Landsstyremedlemmet for Familie.

Tværfagligt Samarbejdsudvalgets medlemmer har gode forudsætninger for at kunne indtages som sparringspartnere med baggrund i deres tværsektorielle og tværfagligt kompetente egenskaber, d.v.s. det rette forum for drøftelse af børns vilkår i kommunen, f.eks. i sager med komplekse sociale problemer hos familie eller når der er pædofili sager eller seksuelle overgreb, der konstateres. Åben debat i kommunen om seksuelt misbrug kan sikre, at institutionerne forholder sig progressivt til emnet og derved giver de professionelle den bedste viden og handlingskompetence.

Koordinerende Team vil skabe overblik over krisesituationen

Udover arbejdet i Tværfagligt Samarbejdsudvalget bør der være en mulighed i alle kommuner at et koordinerende team, skal kunne træde sammen, når der konstateres seksuelle overgreb mod børn og unge i kommunen. Det er meget vigtigt at personalet på tværs af arbejdspladserne har en repræsentant, som skal kunne tilkaldes af en Styringsgruppe, når koordineringen ved indsats i forhold til seksuelle overgreb bliver vurderet og konstateret værende nødvendigt. Den Koordinerende Team må arbejde efter en beredskabsplan, et manual, som er klar til brug og som vil kunne skabe overblik over krisesituationen. Dermed opnås lettere handling, information, støtte, hjælp, rådgivning til alle samarbejdspartnere.

SSSP-samarbejdet som et netværksgruppe

Et tværsektorielt og tværfagligt samarbejde eksisterer allerede i de fleste kommuner. Det er kendt som SSSP samarbejdet. "Et formaliseret kriminalpræventivt samarbejde mellem skole, socialforvaltningen og politiet". F.eks. i Nuuk Kommune er sundhedsvæsenet også inddraget, derfor hedder det SSSP-samarbejdet.

En langsigtet gevinst ved et tværfagligt samarbejde kan være, at der samles viden og erfaringer m.h.t. målgrupper og handlemuligheder, at deltagerne kunne blive inspireret til også at tage initiativer til at arbejde forebyggende m.h.t. overgreb og omsorgssvigt over for børn.

Tværfaglige grupper

Ifølge landstingsforordning nr. 3 af 23. maj 2000 om sundhedsvæsenets styrelse og organisation samt Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 18 af 18. maj 2001 om lokale forebyggelsesudvalg skal der oprettes en tværfaglig gruppe, som kan binde f. eks. indsatsen over for børn og unge med særlige behov sammen. Hvorvidt der skal nedsættes lokale forebyggelsesudvalg i byggerne, er op til den enkelte kommune/bygd.

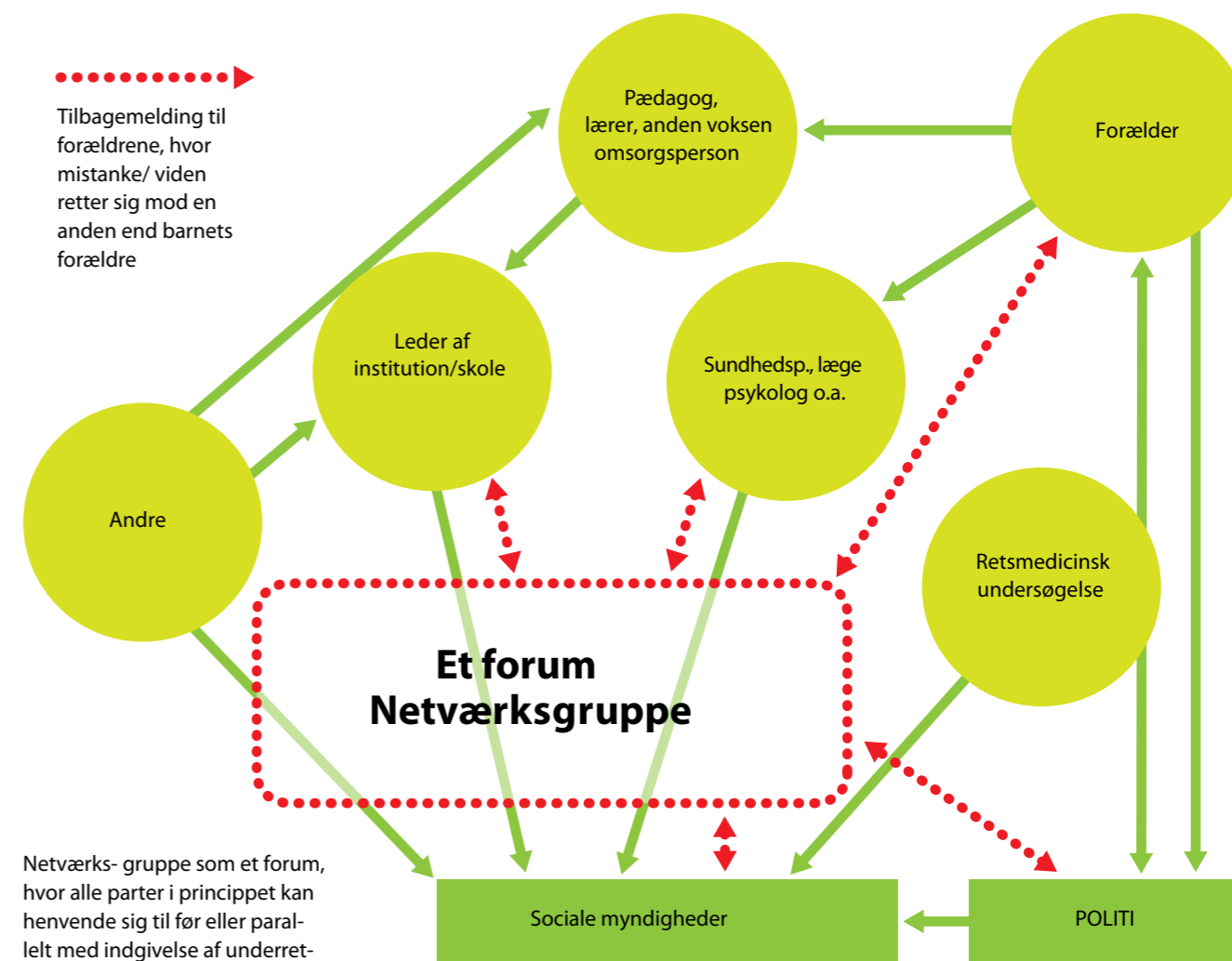
Hensigten med etablering af lokale forebyggelsesudvalg er, at sikre et lokalt forum hvor de berørte parter indgår i et tættere samarbejde, med henblik på at opfange de lokale sundhedsproblemer, og dermed forstå prioritering af de nødvendige behov for forebyggende indsats. Endvidere er det tanken, at man lokalt skal have større indflydelse og medansvar for den lokale sundhed.

Netværksgruppen i bygden og i mindre byer

Det kan opleves som vanskeligt, når netværket befinder sig i yderdistrikterne og der oftest kun er få netværks ressourcepersoner på stedet, som er afhængig af hinanden, når akutte situationer opstår, da de enkelte ressourcepersoner let kan være en del af krisen.

I mange bygder og mindre byer kender alle hinanden. Man ved præcis, hvem der er i familie med hvem. Det giver i mange situationer tryghed for befolkningen. – Men det kan også give utryghed. Ressourcepersonerne kan være i familie med de implicerede personer i krisen, hvorfor de så ikke kan bruges som ressourcepersoner. Det kan være svært at finde ressourcepersoner, da mange egnede personer vægrer sig for at blive ressourcepersoner for ikke at risikere at blive udstødt af lokalsamfundet. Derfor er det meget vigtigt med støtte fra byen, når der opstår kriser i bygderne. Forebyggelsesudvalget skal sikre sig, at ressourcepersonerne ikke står alene i bygderne, men at det bliver et team, som kan støtte hinanden.

Men selv et professionelt netværk vil mangle en væsentlig dimension til løsning af opgaverne, hvis ikke man fra starten inddrager forældrene til det barn, der har vakt bekymring. For mange vil det opleves som vanskeligt alene at give sig i kast med en så omfattende og krævende opgave, som det er at handle i en sådan situation. Vanskeligheden kan dog formindskes betydeligt eller helt fjernes, ved at man som professionel og dermed handlepligtig bliver en del af et netværk.

Netværks- gruppe som et forum, hvor alle parter i princippet kan henvende sig til før eller parallelt med indgivelse af underretning, og når mistanken ikke er rettet mod den ene eller begge forældre

Flere faggrupper på banen

Når man bliver opmærksom på, hvor forskellig børns baggrund er og hvor forskelligt de mødes af de professionelle i institutioner og andre steder, er det klart, at det enkelte fags viden og kompetencer ikke længere kan stå alene, når et barn eller en ung sender signaler om, at noget er galt i barnets/den unges tilværelse.

Alligevel indebærer et tværfagligt samarbejde ofte nogle store udfordringer for den enkelte medarbejder såvel menneskeligt som professionelt. Den enkelte kan have nogle barrierer, der kommer til udtryk i udtalelser som:

- Det tager for megen tid.
- Det giver ikke nødvendigvis noget godt resultat.
- Jeg har prøvet, men det ender ofte i magtkamp i stedet for samarbejde.
- Det er svært at træffe beslutninger om konkrete opgaver.
- Det ville være nemmere at arbejde alene – og måske tættere sammen med forældrene.

Et tværfagligt samarbejde kan opleves at tage mere tid, end når man er alene om at løse en opgave; men kvaliteten af den langsigtede indsats bliver højere, når den foregår i et samarbejde.

En anden fordel er, at forældrene ikke oplever, at for mange velmenende professionelle nærmest vader oven i hinanden for "at behandle problemet".

I det tværfaglige samarbejde er det nemlig aftalt, hvem der har den direkte kontakt med forældrene. Ligeledes er man også i samarbejdet enige om de konkrete mål med indsatsen og om værdierne og menneskesynet bag de valgte metoder. Dette gælder såvel, når der er tale om generelle initiativer i de etablerede tværfaglige samarbejdsfora – f.eks. SSP-samarbejdet eller de tværfaglige grupper – som, når der bliver nedsat en ad hoc gruppe til at løse opgaver i forbindelse med overgreb mod et barn.

Forældrene er vigtige medspillere

Forældrene er de vigtigste samarbejdspartnere for de professionelle, når opgaven er at sikre omsorg for barnet/den unge. Det er forældrenes kompetencer og engagement, der skal bygges på, når familien har brug for støtte. Der findes tanker og forhåbninger om de relationer, de ønsker sig, og om de ændringer de har brug for.

Sammenholdes intentionerne i forordningerne om forebyggende sundhedsordninger for børn og unge, samt om hjælp til børn og unge og Folkeskole, er kvaliteten i et fælles tværfagligt samarbejde, at forældrene oplever,

- at have valgmuligheder
- at de er medansvarlige
- at der er en koordineret indsats
- at der er et optimalt fagligt ressourceforbrug
- at barnets/ den unges og forældrenes stærke sider vokser
- at de har en kontaktperson
- at hjælpen virker
- at de kender vejen/ og målet for hjælpen.

Hvem er relevante i det tværfaglige samarbejde?

I realiteten er alle velkomne deltagere, hvis de har noget relevant og brugbart at byde ind med i forhold til den aktuelle problemstilling og de opgaver, der skal udføres for at løse problemet. Det overordnede mål for de tværsektorielle møder er at sikre barnet og forældrene den bedst mulige hjælp samt at der skal samordnes deltagernes iagttagelser og informationer. I den forbindelse er det også nødvendigt, at man i et samarbejde kender både sine menneskelige og professionelle styrkesider, såvel som sine egne begrænsninger. Det sidstnævnte fordi en stor energitømmer er de samarbejdspartnere, der mener at vide "alt", uden at have den faglige indsigt og erfaring forankret i teorier, forskning og evalueringer. Udover bevidstheden om egen monofagligheds betydning er det også nødvendigt at besidde den sociale kompetence for at få samarbejdet til at lykkes.

Listen over relevante professionelle, der kan og bør deltage i det tværfaglige samarbejde, består af alle, der - afhængig af børnenes og de unges alder og institutionelle tilhørsforhold - på en eller anden måde har et medansvar for barnets eller den unges tilværelse: Netværks folkene, som er ressourcepersoner i byen/bygden, forældrene, socialhjælperen i filialkontoret, kommunefogeden, kateketen, i byen fra jordmoderen over sundhedsplejersken, pædagogen i vuggestuen og børnehaven, dagplejeren, læreren, timelæreren, PPR personalet, pædagogen i skolepasningen, persona-

let i fritidshjemmet og klubben, lægen, tandplejen, præsten til politiet. Og i periferien, men absolut velkommen - står lederen og træneren fra idrætsklubben, spejderne m.m.

Fordelen ved at være en del af et eksisterende og handlingsorienteret fagligt netværk er, at man kan få luftet mistanker og faglige overvejelser.

Tvivl eller usikkerhed m.h.t. at foretage de nødvendige handlinger i relation til et barn, der er udsat for overgreb, kan forsvinde til fordel for råd og vejledninger. Desuden kan der høstes erfaringer i, at der kan iværksættes den mest hensigtsmæssige indgriben baseret på en fælles og tværfaglig viden om, hvad der i den aktuelle situation er bedst for barnet og den/de involverede voksne. "Og det er at der foretages en helhedsvurdering af familiens psykosociale situation og barnets omsorgssituation og vurdere, om barnets omsorgssituation er god nok, om den kan blive god nok ved hjælp af indsats fra samfundets side, eller om andre bør have omsorgen for barnet." (Kari Killen)

Forældrene er som nævnt altid de vigtigste samarbejdspartnere, når det drejer sig om børn og unge, der viser tegn på, at de mistrives.

Under alle omstændigheder skal man sikre deres samtykke til, at der udveksles oplysninger om deres barn og familie mellem deltagerne i det tværfaglige samarbejde. Forældrene får på denne måde mulighed for at blive informeret om, hvilke overvejelser der er gjort på mødet, og om mulige konklusioner. Samtidig får de lejlighed til selv at reagere.

Hvad karakteriserer tværfaglighed?

- At der først og fremmest er en høj grad af faglighed hos den enkelte; en faglighed som alle andre deltagere i samarbejdet også kan profitere af
- at det er engagerede fagfolk som går sammen om at udføre en opgave, som alle er bekendt med og har accepteret
- at der ikke nødvendigvis er en formel ledelse, men ofte en koordinator, som er valgt ud fra opgavens karakter og dermed sikres at fastsætte en ansvarsfordeling med en nøgleperson
- at alle de forskellige faggruppers analyse af problemet og forslag til opgaveløsning er integreret i beslutningerne, bl.a. i f m udarbejdelsen af en handlingsplan- og behandlingsplan
- at der skabes ny viden, nye holdninger og nye synspunkter og dermed til veje bringer evalueringer og justeringer af "kontrakter"
- at en række begreber, der fortolkes forskelligt, kan defineres entydigt i den fælles brug

Forudsætninger for et målrettet samarbejde

Der skal skabes nogle forudsætninger for at ovenstående kan efterleves. Alle deltagere i samarbejdet får et godt kendskab til hinandens arbejds- og ansvarsområder og dermed opnår en gensidig tillid til hinandens faglighed og professionelle indstilling.

Arbejdet i de tværfaglige grupper fremmer trygheden. Der opstår et fælles sprog, og der er mulighed for at aftale kompetencer og handlemuligheder over for de børn, der viser tegn på ikke at trives. Disse forudsætninger skal være etableret og udviklet gennem et kontinuerligt tværsektorielt og tværfagligt samarbejde; og ikke kun vækkes til live, når der er påtrængende problemer, der trænger sig på.

Det tværfaglige samarbejde skal kontinuerligt passes og plejes, bl.a. med temadage med oplæg om børns trivsel, om barnets normale udvikling og om børns seksualitet, eller om en løbende evaluering og justering af de eksisterende samarbejdsaftaler og handleplaner. Således at indsatsen over for de udsatte børn altid er baseret på den nyeste viden og sker med udgangspunkt i de politikker kommunen har for området.

Hvornår skal der handles?

En af de største udfordringer i det tværfaglige samarbejde er at opbygge en fælles faglig forståelsesramme for, hvornår et barn eller en ung viser tegn på overgreb eller mishandling. I kommuner arbejdes der på at udvikle det arbejdsgang/procedure, der passer bedst lokalt.

For at et sådant redskab er anvendeligt, skal alle faggrupper have en oplevelse af ejerskab og indflydelse, ellers er risikoen for at det bliver et skrivebordsskuffedokument alt for stor. Og at disse arbejdsgange/procedure løbende skal evalueres og justeres i henhold til den nyeste viden og erfaringer.

Hvad gør man så ved sin faglige bekymring?

Supervision, kollegial vejledning, faglige udviklingsmøder er blandt de metoder, der kan anvendes for at dele den faglige bekymring med kollegaer og ledelse.

Her kan der ske en afklaring og aftales, hvilken strategi der skal igangsættes for at hjælpe barnet. Aftaler omkring skriftlighed, strukturerede observationer, målfastsættelse, ved brug af aftaler og uddelivering af arbejdsopgaver og deadlines for evaluering, samt hvorledes forældre og deres netværk inddrages i arbejdet.

Hvordan det helt konkret kan ske, afhænger af de lokale retningslinier m.h.t. opgaver, pligter og krav, som er udledt af de gældende forordninger og bekendtgørelser på området.

Sådanne retningslinier skal være tydeliggjorte og bekendtgjort for alle de professionelle, der har mulighed for at indgå i et tværfagligt samarbejde; også selv om de alene er en tydeliggørelse af forordningens tekst.

Findes der ingen lokale retningslinier for den problemstilling, som den professionelle aktuelt står i, må man søge hjælp til at holde forordningen ord – også lokalt – ved at konsultere sin leder eller tillidsmand.

Sker der ingen eller utilfredsstillende udvikling i det monofaglige arbejde sammen med forældrene, skal det overvejes, hvilke andre faggrupper, der skal inddrages.

Tavshedspligt

Hovedreglen er offentlighed i forvaltningen, undtagelsen er tavshedspligt.

God etik ved videregivelse af oplysninger om enkeltpersoners private og fortrolige forhold omfatter bl.a.:

- Inddrag forældrene så meget og så tidligt som muligt.
- Åben og ærlig kommunikation, forhold dig konkret – fortæl, hvad du ser.
- Sæt dig selv i familiens sted
- Oplys kun det, du er blevet bedt om.
- Informér forældrene om det, der skrives.

Som hovedregel må der ikke videregives oplysninger om personers private forhold og andre fortrolige oplysninger til uvedkommende.

Tavshedspligten må ikke bruges som en undskyldning for ikke at samarbejde. Den skal alene tjene til beskyttelse af borgerne.

Men i underretningssager skal man give de oplysninger videre, som handler om barnets trivsel, og som er en forudsætning for at socialforvaltningen kan behandle sagen. Dog må sagsbehandleren ikke drøfte sagens indhold med udenforstående. Der er stort set to typer oplysninger om andre personer:

- Adfærden – altså helt konkret det alle kan se. Oplysninger om børns adfærd må som regel udveksles.
- Private og fortrolige forhold: sociale forhold og problemer, misbrug, helbredsforhold, seksuelle forhold, strafbare forhold, religion, hudfarve, politiske og foreningsmæssige forhold. Sådanne oplysninger må som hovedregel ikke videregives uden tilladelse.

Teamsmøde

Det tværfaglige udredningsmøde

Enhver professionel er til enhver tid velkommen til at indkalde til et tværfagligt møde og sætte dagsordenen for, hvad der skal udredes, drøftes og træffes beslutning om, i forhold til en bekymring for et barn, som sender signaler om, at noget er galt.

Målet med dette møde er at flere faggrupper sætter sig sammen, for at:

- Afklare og afdække det akutte problem i sin helhed
- Danne en fælles viden
- Give gensidig inspiration til det videre arbejde
- Opstille delmål for en indsats
- Aftale ansvarsfordeling: d.v.s. hvem gør hvad til hvornår
- Fastsættelse af tidspunktet for det næste opfølgingsmøde

Tværfagligt Team:

Indhente samtykke fra forældrene.

Mødeform som kan sammenlignes med TFU i kommunerne.

- **"Hatte-runden"**
Man præsenterer sig med den baggrund man fra sit job og i f.t. den konkrete sag på dagsordenen. Det er vigtigt at holde fokus på sagen og på sin opgave i familien.
- **Vidensindsamling.**
Fortæl om de observationer du selv har. De er forskellig fra de andres. Sagen belyses derfor fra forskellige sider.
- **Debat – fagligt – kreativt.**
Diskuter. Opstil hypoteser. Se/opdag muligheder for den enkelte i familien.
- **Beslutninger.**
Beslut sammen om opgaverne, hvem gør hvad, hvordan, hvornår. Aftal næste møde, snak sammen, oplys om fremskridt eller ikke fremskridt. Fortsæt arbejdet med familien. Opstil muligheder for familien hvis forløbet er gået i hårdknude.

Kilde: Eva Hildebrand, Eva & Conni Gregersen: Drengene og seksuelle overgreb.

Forståelse, analyse og behandling, Hans Reitzels Forlag, 1994

Netværksmøde

Det første møde kan være af opklarende og præciserende art og kan foregå med alene professionelle som deltagere, hvor forældrene er informerede om at mødet afholdes.

Ellers bør forældrene altid være naturlige deltagere i møder, der drejer sig om deres barn. Såfremt de er forhindrede, skal de orienteres om dagsordenen og efterfølgende informeres om mødets resultater.

Det er en faglig udfordring at invitere forældrene med, men det kan også spare tid, at forældrene er med fra starten. En anden sidegevinst er, at det styrker forældrenes oplevelse af at kunne være medbestemmende m.h.t. eventuelle indsatser og dernæst medansvarlige for, at indsatserne også følges op i familien.

Når behovet opstår og det besluttet, at samtalen/observation og beskrivelse skal udføres, er det vigtigt at gøre sig klart om tiltaget skal være m. h. p.: undersøgende eller afdækkende tiltag.

Undersøgende: Hvilket vil sige, at det er mere formål med at finde frem til de bedst egnede foranstaltninger for barnet, for at forstå og finde frem til de ressourcer og problemer, der findes hos barnet og i barnets omsorgssituation. Og som skal give et uddybet kendskab til barnet og dets situation. Hvilket vil sige, at formålet også er at opnå et mere generelt kendskab til barnets opfattelser, erfaringer, væremåde, udviklingsniveau og funktion. Derfor er det en god ide at lade en sådan samtale med barnet finde sted i et miljø, der er kendt for barnet, f.eks. i barnets hjem, hos plejefamilien, i børnehaven, skolen.

- Som udføres af rådgivningslæreren, i tæt samarbejde med de øvrige lærere
- Som udføres af PPR psykolog
- Som udføres af tale- og hørepædagog
- Som udføres af konsulent for vidtgående specielundervisning
- Som udføres af institutionspersonale eller pædagogisk konsulent, der har udredningsopgaver

Afdækkende: Hvilket vil sige, at det er mere observation, og formålet er at barnet giver uddybende information om konkrete erfaringer og oplevelser, det har været ude for. Og det er vigtigt eller afgørende for barnet at få afdækket, bekræftet eller afkræftet, om bekymringens indhold svarer til realiteterne. Barnets egen redegørelse for faktiske hændelsesforløb og oplevelser kan derfor ofte være den eneste indfaldsvinkel, man har til at få vished om barnets situation.

- Barnet ved noget, som vi ikke ved. Vi vil gerne have, barnet fortæller os herom.
- Der er gentagelsesmønster eller at overgrebet er begået med skadelig virkning for barnet, f.eks. seksuelle overgreb,
- Det kræver en nøje planlægning om hvordan man skal tilrettelægge en afdækkende samtale, både gennemførelsen og opfølgning af samtalen: Hvem skal føre samtalen? Hvor skal den foregå? Skal man vente, til man registrerer det næste tegn, der giver bekymring? Hvem skal informeres? sagsbehandleren i tæt samarbejde med forældre efter situationen eller af politiet (lægen) eller den nærmeste omsorgsperson
- Vigtigt, at oplysningen kan vurderes m.h.t. deres kvalitet, at få afkræftet eller bekræftet (socialrådgiver arbejdsområde)
- Der skal arbejdes på planlægning af alternative foranstaltninger ud fra alle tænkelige udfald af samtalen.

Det er ikke alle afdækkende samtaler, der kan foregå som planlagte samtaler. Det kan ske, at der pludseligt dukker et tema op under samtaler eller i andre situationer. Det kan være svært at håndtere for den voksne, der kommer til at stå i sådan en situation.

Sådan gør du med en mistanke om seksuelt misbrug, vold eller anden omsorgssvigt

- Når et barn fortæller dig om overgreb:

- Hvis barnet fortæller dig om f.eks. et seksuelt overgreb, så lyt og læg ikke ordene i munden på barnet. Vis at du turde lytte til barnet og at kunne rumme det, barnet siger, vis barnet tillid og skab en tryk atmosfære. Lyt og bekræft barnet i, at du tager det, som barnet siger alvorligt og hjælpe det, og ikke mindst: Tro på, hvad barnet fortæller. Du er den udvalgte af barnet!
- Hvis barnet beder dig om at holde det hemmeligt, må du forklare at nogle hemmeligheder skal man dele med andre. Man kan ikke love, at man kan holde det hemmeligt, man har som professionel ubetinget og skærpet pligt til at handle.
- Barnet har brug for at vide, at han eller hun ikke kan bebrejdes, hvad der er sket. Du skal desuden gøre det klart, at du stoler på barnet og fortæl barnet, at det var rigtigt at fortælle det til dig. Gør det klart for barnet, at det, der skete, aldrig er barnets skyld.
- Du kan blive oprørt, men vis ikke barnet det. Bliver man alt for ophidset, vred eller ulykkelig risikerer man, at barnet lukker i og ikke fortæller mere eller at barnet bliver endnu mere fortvivlet eller føler skyld. Lad være med at stille ledende spørgsmål eller presse barnet til at sige noget eller foreslå ting eller stille gentagne spørgsmål, da dette kan blive opfattet, som om du "planter" ting hos barnet.
-

Man må gerne spørge

- Hvis barnet fortæller, at en man har foretaget sig noget grænseoverskridende, må man gerne spørge, om barnet kender manden, og hvad han/hun gjorde. Undgå at komme med konkrete forslag til navne, eller til hvad manden i øvrigt kan have foretaget. Så risikerer man, at barnet "overtager" ens forslag.

Forberedelse af den svære forældresamtale:

- Vær forberedt på at skulle udføre en samtale, som kan være svært, derfor forbered "den vanskelige samtale". Drøft internt hvordan og hvornår forældrene inddrages, hvad formålet er med samtalen. Hvad er det, vi skal have sagt til forældrene, hvad vil vi gerne have at vide af dem? F.eks. hvilken oplysning har man behov for at vide fra skolen, børnehjemmet o. s. v., indhent samtykke fra forældre for at anmode om oplysninger fra disse.
- Hvor skal samtalen finde sted? Hvis samtalen hensigt har en meget alvorlig karakter, bør den finde sted i institutionen, socialforvaltning eller i skolen. I skal altid være to til stede ved alle samtaler.
- Hvilke medarbejdere skal med, medarbejderen som er tættest på barnet, der deltager, eller

vælg, den der er bedst til samtalen, men som kender barnet bedst og helst sammen med en leder.

- Undgå at bruge ordet seksuelle overgreb, men beskriv situation og bekymring konkret.
- Konkluder eller diagnosticer ikke. Det samme, hvis jeres bekymring handler om barnets adfærd.

Forebyggelse skal handle om viden og kursus for alle samarbejdspartnere.

Forebyggelse på overgreb mod børn forudsætter viden hos de personer, der beskæftiger sig med børn.

Viden:

Det handler om viden om børns udvikling og signaler, og viden om, hvor man går hen med sine bekymringer eller mistanke, når man i sit samvær eller i sit arbejde med børn føler, at der er brug for hjælp fra andre faggrupper. Og endelig viden om de hjælpemuligheder, der findes. Derfor er viden om overgreb mod børn nødvendig. Viden kan aflive fordomme og handlingslammelse. Det er meget vigtigt, at de forskellige faggrupper ved noget om symptomer på fysisk og psykisk vold samt om seksuelle overgreb mod børn og unge, så de handler ud fra faglighed og ikke ud fra følelser. For at kunne opdage overgrebene, må man kunne forholde sig til barnets basale behov samt viden om barnets normale udvikling og seksualitet. Så ved man bedre, hvordan man vil handle i en situation, hvor man konfronteres med at barnet udsættes for overgreb. Hvis man ikke forholder sig til det, der er normalt, får man heller ikke øje på det, der ikke er i orden.

Der er løbende behov for oplysning om, hvordan vi beskytter vore børn bedst muligt, og om hvordan de professionelle og andre, der beskæftiger sig med børn, bedst muligt bliver i stand til at håndtere deres bekymringer, usikkerhed og evt. mistanker. Viden og tværfagligt samarbejde vil forebygge og afdække overgreb, og til at undgå sager, hvor der rejses uberettiget mistanke.

Uddannelsen

Det er gennem uddannelserne og iværksættelse af lokale og hurtigt overskuelige retningslinier i hver enkelt kommune/institution/organisation/forening, til stadighed udvider de enkelte personales egen viden og selvforståelse for at kunne se og handling kan ske. Det er gennem professionelt viden og gode arbejdsredskaber yderst vigtigt – for barnet, familien og samfundet – at overgreb mod børn forebygges eller i det mindste standses så tidligt som muligt.

Rolleafklaring – Det er nødvendigt at være afklaret med sig selv.

Viden er en væsentlig forudsætning for at kunne forebygge/intervenere i overgreb mod børn. Det betyder ikke nødvendigvis, at den viden er direkte omsættelig i forhold til den situation, personen står i. Til dette kræves, at man kan formulere for sig selv og andre, hvilke observationer, der er gjort, hvordan de tolkes, hvilken faglig baggrund de fortolkes på, hvor alvorlig situationen opfattes, hvilke handlemuligheder der konkret eksisterer osv. Den enkelte må være bevidst om sin egen rolle i forhold til barnet, barnets familie og egen institution og de barrierer, der kan eksistere i kraft af sådanne skiftende perspektiver.

- Vigtigheden af at gøre sig sin rolle bevidst:
- Hvad er ens opgave, og hvad er andres ansvar?
- Hvordan kan man afklare de forskellige roller der er på arbejdspladsen, f.eks. blandt en selv, kollegaer og ledere?
- Eksterne samarbejdspartners rolle?
- Bistand i form af supervision eller kollegial samtale er værdifuld.

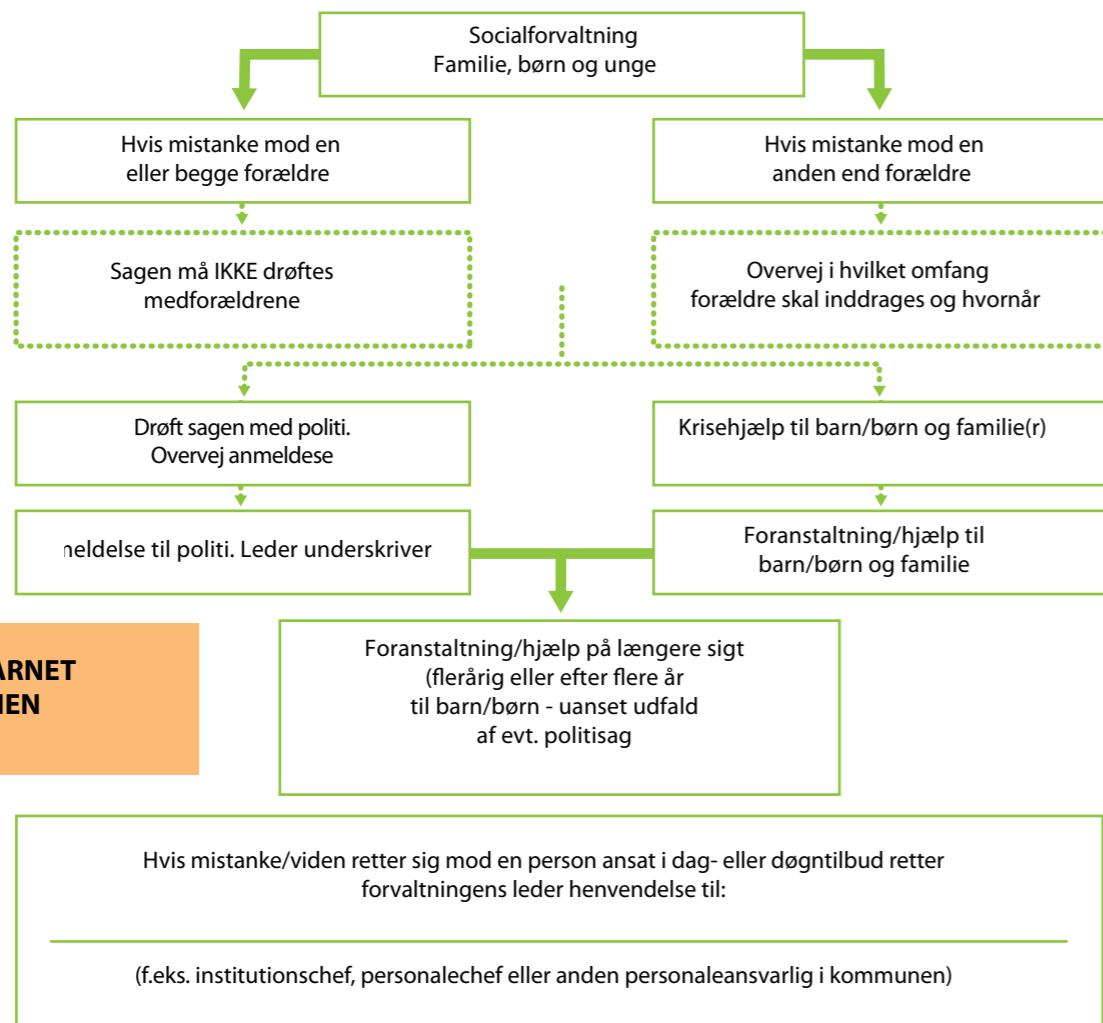
Det gode beredskab

Det gode beredskab bliver til gennem en proces, som er forsøgt beskrevet i dette Inspirationskatalog. Det gode beredskab har fokus på barnet - og det har fokus på uddannelse, efter- og videreuddannelse af personale - og det er med til at sikre, at den nødvendige faglige hjælp og supervision er til rådighed for de professionelle, der varetager opgaven i det daglige.

Det gode beredskab består af mange ord - og det skal holdes ved lige gennem opdateringer, evalueringer og fortsatte faglige diskussioner i de relevante personalegrupper.

Samtidig erkender vi, at der kan være behov for at synliggøre indholdet af beredskabsplanen, de væsentligste pointer og især kommandoveje på en mere enkel og overskuelig måde. I diagrammet herunder giver vi et eksempel på en sådan skematisk oversigt. Det kan på ingen måde erstatte det mere omfattende materiale. Men det kan tjene til en hurtig genvej til de væsentligste oplysninger.

Beredskabet skal holdes ajour. Og det skal være kendt af alle - også nye kollegaer i afdelingen.

FOKUS PÅ BARNET OG FAMILIEN

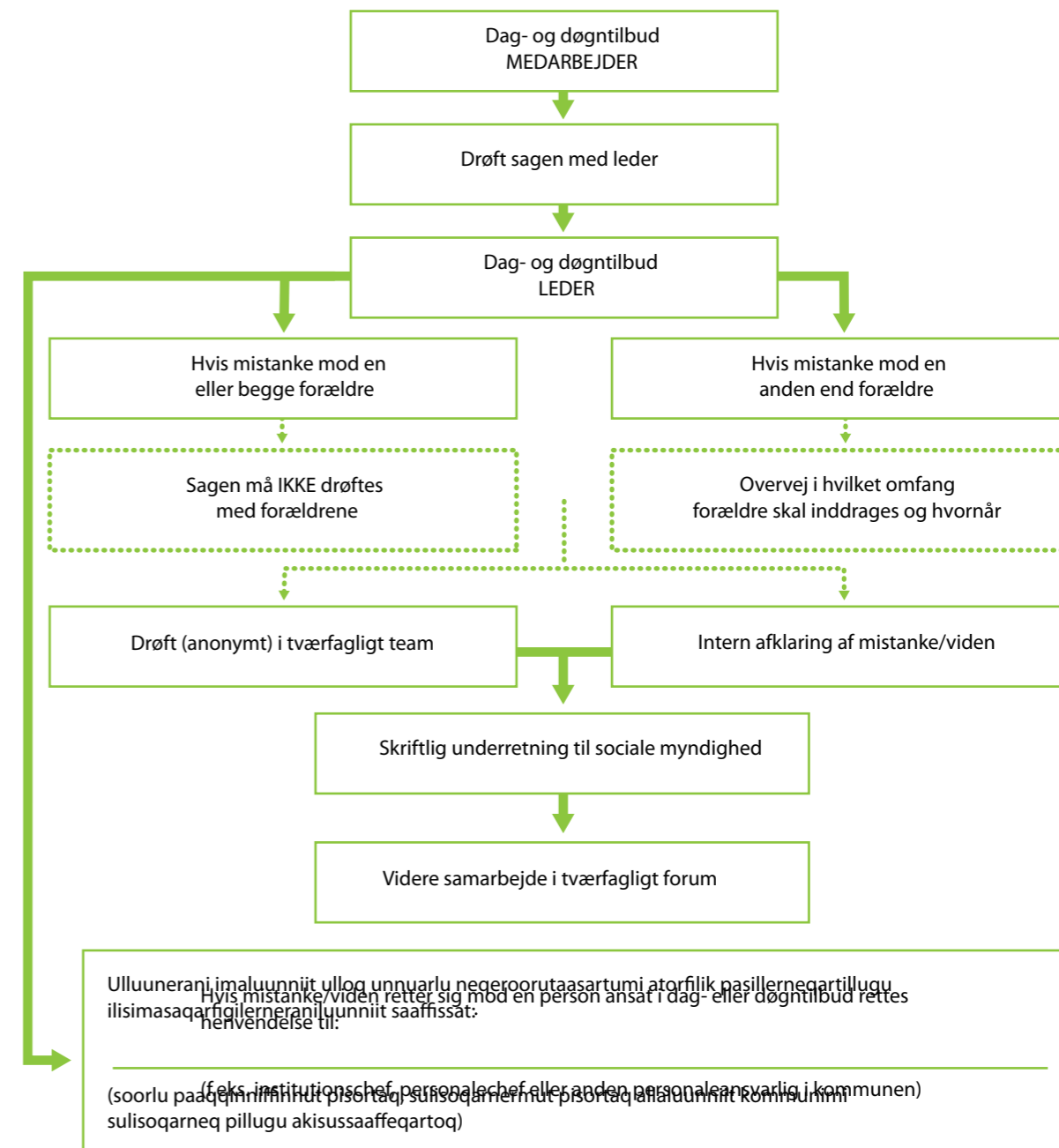
Kontaktpersoner

Børn- & Ungeafdelingens leder _____ Tlf. _____ Mobil _____

Souschef _____ Tlf. _____ Mobil _____

Socialudvalgsformand _____ Tlf. _____ Mobil _____

Politi _____ Tlf. _____

Kontaktpersoner

Institutionens leder _____ Tlf. _____ Mobil _____

Institutionens souschef _____ Tlf. _____ Mobil _____

Socialforvaltning _____ Tlf. _____ Tlf. (2) _____

Politi _____ Tlf. _____

Litteraturhenvisning

- samt andre gode inspiration til inputs mv.

Her kan du få mere viden om, hvordan du kan handle på din mistanke om fysisk og psykisk vold samt om hvordan du bekæmper seksuelt misbrug:

Regler og forordninger m.v.:

- Landstingsforordning nr. 1 af 15. april 2003 om hjælp til børn og unge.
- Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 32 af 14. december 2006 om hjælp til børn og unge
- Familiedirektoratet – Grønlands Hjemmestyre, Vejledning om hjælp til Børn og unge.
- Landstingsforordning nr. 14 af 1. november 1982 om tværfagligt samarbejde i sociale sager.
- Landstingsforordning nr. 3 af 23. maj 2000 om sundhedsvæsenets styrelse og organisation.
- Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 18 af 18. maj 2001 om lokale forebyggelsesudvalg.
- Kriminalloven for Grønland - Lovbekendtgørelse nr 288 af 2. juli 1963
- Myndighedsloven - Anordning nr. 306 af 14. maj 1993
- Rettens pleje i Grønland - Lovbekendtgørelse nr. 99 af 21. marts 1984
- Sagsbehandlingsloven - Landstingslov nr. 8 af 13. juni 1994

Grønlands Hjemmestyrets "Særlige Indsats" og hjemmesiden "Vores ansvar"

- Oplysnings/informationskampagne om omsorgssvigtede børn og unge, Departement for Familier og Sundhed. Pjecerne og hjemmesiden kan findes på www.nanoq.gl.
- Kompendium. Artikelsamling og plancher om temaer fra oplysningskampagnen lokalt i kommunerne. Familiedirektoratet 2006 –2007
- Barnet i centrum – rum til familien. Oplysningskampagne i IlaPi 2006/2007 kursusdelen, rapport om rejserne

Pjecer og vejledninger:

- "Tavshedspligt og underretningspligt" - Når mistanken opstår
- "Indsamling af oplysninger ved observation af et barn" - En vejledning
- "Vejledning og rådgivning i sager om seksuelle overgreb"
- Pjecerne er både på grønlandsk og dansk, udarbejdet i PPR Nuuk, Nuup Kommunea og kan hentes via links: www.MIPI.gl
- Bøger, som har været gode inspirationskilde:
- Omsorgssvigt er alles ansvar, af Kari Killén, Hans Reitzels Forlag (netværksmøder m.v. og observationsbeskrivelser)
- Overgreb mod børn. Ser du det? Gør du noget? Det Kriminalpræventive Råd, (skemaet)
- Familier med seksuelt misbrug af børn, af Eva Hildebrand og Else Christensen, Hans Reitzels Forlag (symptomer)
- Indgreb mod småbørn, af Erik Jappe, Frydenlund (bl.a. om afskaffelsen af revselsretten)
- "Iagttagelse og fortælling, pædagogisk iagttagelse og beskrivelse af børn", af Søren Smidt og Henning Kopart
- At tale med børn, af Haldor Øvreeide, Hans Reitzels Forlag (samtaletyperne)
- "Det er lidt svært – men jeg må jo sige min mening", af Hanne Warming, Frydenlund (børnesamtalen)
- Dokumentarromanen "Glaspigen", af Karin Dyhr Daugaard, bestilles via www.glaspigedk
- "Drenge og seksuelle overgreb. Forståelse, analyse og behandling" af Eva Hildebrand & Conni Gregersen, Hans Reitzels Forlag, 1994
- Det seksuelle overgreb – Krænkerens profil af Marianne Gram.

DVD:

- "Jeg har bedt til Gud om at få en anden familie", en film om børn med forældre der har sindslidelse
- "Det skjulte ansigt" En film om seksuel overgreb
- "Omsorg for børn og unge" 3 dokumentarudsendelser. Familiedirektoratet 2007.
- "Sig det ikke til nogen". Film om seksuel overgreb

Andre:

- Red Barnets hæfte som kan bestilles via www.redbarnet.dk
- "Om seksuelt misbrug af børn"
- "Man famler jo i blinde"
- Håndbog og vejledning om hjælp til børn og unge gennem dialog og samarbejde med forældrene, www.sm.dk
- "Regeringens handlingsplan om bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn". Justitsministeriet og Socialministeriet, www.jm.dk

Gode links:

- Videnscenterfunktionen vedrørende sociale indsatser ved seksuelle overgreb mod børn.
- Som det nyeste tiltag har SISO udgivet et omfattende undervisningsmateriale, "Børn og seksuelle overgreb" www.siso-boern.dk
- Grønlands Hjemmestyre "Særlig indsats" alakkarterneqarsinnaavoq, www.nanoq.gl
- MIPI – videnscenter om børn og unge www.mipi.gl
- Grønlands sundhedsportal www.peqqik.gl
- www.paarisa.gl
- Socialministeriet www.social.dk
- Udvikling-og formidlingscenter for børn og unge www.ufc-bu.dk
- Behandling af unge, der begår seksuelle overgreb mod andre www.projektjanus.dk
- FN's børnekomité www.unhchr.ch
- Her kan bestilles hæfte, "Børn og seksualitet" Om børns seksuelle udvikling, adfærd og leg samt om seksuelle overgreb. Til professionelle og forældre, af Anna Louise Stevnhøj www.boernsvilkar.dk

Kolofon

Denne Inspirationskatalog er oversat og tilpasset efter "Seksuelle overgreb og fysisk/psykisk vold-før under og efter. Inspirationskatalog til udarbejdelse af et skriftligt kommunalt beredskab" udgivet af SISO og Socialministeriet, juni 2008.

Forfattere til Siso og Socialministeriet's udgave

Gitte Jakobsen, Anne Melchior Hansen,
Gitte Bossi-Andersen

Titel

"Seksuelle overgreb og fysisk/psykisk vold-før under og efter. Inspirationskatalog til udarbejdelse af et skriftligt kommunalt beredskab".

Den tilpassede udgave

Socialrådgiver Sara Abelsen.

Den juridiske del af kataloget af

Jurister Jakob Lawaetz, Jesper Müller samt Mary Stisen.

Oversættelsen af kataloget fra dansk til Grønlandsk:

Aqqalu Olsvig.

Redaktionelle opgaver:

Ellen Magnussen, afdelingsleder & Karen D. Jensen, konsulent. Departement for Familie og Sundhed

Udgiver

Grønlands Hjemmestyre
Departement for Familier og Sundhed
Box 260, 3900 Nuuk

Copyright

Departement for Familie og Sundhed

Udgave, år

1.udgave 1.oplag – December 2007

Layout

Jette Brandt, grafiker
Deluxus Studio & Jett Brandt - forsiden

Tryk Naqitat A/S

Antal 1000

SISO har med Socialministeriets tilladelse givet til at Familiedirektoratet i Grønland kan oversætte og udgive materialet "Seksuelle overgreb og fysisk / psykisk vold – før, under og efter. Inspirationskatalog til udarbejdelse af et skriftligt kommunalt beredskab". Tilladelsen giver ret til at oversætte og udgive materialet på grønlandsk – idet juradelen og de tilhørende begreber tilpasses den grønlandske lovgivning

